

Elektronisk aksjeeierbok i Altinn

Brønnøysund, 04.11.2014.

1. Innhold

1. Sammendrag.....	4
2. Innledning.....	6
2.1. Bakgrunn.....	6
2.2. Mandat	6
2.3. Forutsetninger for arbeidet	7
2.4. Dialog med eksterne aktører vedrørende utviklingen av konseptet.....	7
2.5. Aksjeeierboken i dag.....	7
3. Forholdet til Skatteetatens aksjonærregister	9
4. Elektronisk aksjeeierbok i et større digitalt perspektiv	10
5. Konseptet elektronisk aksjeeierbok i Altinn	12
5.1. Kort om konseptet elektronisk aksjeeierbok i Altinn	12
5.2. Opprettelse av elektronisk aksjeeierbok i Altinn	12
5.2.1. Opprettelse av elektronisk aksjeeierbok for nye aksjeselskaper	12
5.2.2. Opprettelse for allerede registrerte aksjeselskap	13
5.2.3. Overføring av historiske opplysninger til elektronisk aksjeeierbok i Altinn.....	13
5.3. Føring av elektronisk aksjeeierbok i Altinn	14
5.3.1. Innledning.....	14
5.3.2. Føring av aksjeeierbok i sluttbrukersystem.....	14
5.3.3. Føring av aksjeeierbok i Altinn	14
5.3.4. Innhold i aksjeeierboken	15
5.4. Overgang mellom elektronisk aksjeeierbok og VPS	19
5.5. Aksjeeierboken når selskapet omdannes eller avvikles	20
5.6. Innsyn i elektronisk aksjeeierbok	20
5.6.1. Innledning.....	20
5.6.2. Selskapet selv	20
5.6.3. Aksjeeieren.....	21
5.6.4. Enhvers rett til innsyn	21
5.6.5. Offentlig myndighet.....	23
5.6.6. Aktører med begrunnet behov for innsyn	23
6. Sanksjoner ved manglende oppdatering av aksjeeierboken.....	24
7. Personvernsammendrag	25
8. Innsyn i aksjeeierregister for selskap registrert i et verdipapirregister	26
8.1. Løsningsalternativer for innsyn.....	27

8.2.	Økonomiske konsekvenser av at opplysninger fra verdipapirregisteret gjøres mer tilgjengelig for allmennheten	28
9.	Forenkling.....	28
9.1.	Elektronisk stiftelse	28
9.2.	Registrering og gjenbruk av aksjonær ID	28
9.3.	Føring av elektronisk aksjeeierbok.....	29
9.4.	Påminnelse fra Foretaksregisteret	29
9.5.	Meldinger fra selskapet til aksjeeiere.....	30
9.6.	Innsyn for enhver i elektronisk aksjeeierbok	30
9.7.	Innsyn for offentlige myndigheter og andre aktører med begrunnet behov	31
9.8.	Innsyn for aksjeeier	31
9.9.	Bedre aksjeeierinformasjon i markedet	31
9.10.	Lette kontroller knyttet til hvitvasking.....	31
9.11.	Melde utbytte til Foretaksregisteret	32
9.12.	Årsregnskapets noter.....	33
9.13.	Registrering av konsern i Enhetsregisteret	33
10.	Regelverk	33
11.	Økonomiske og administrative konsekvenser	42
11.1.	Generelt	42
11.2.	Økonomiske og administrative konsekvenser for Brønnøysundregistrene.....	42
11.3.	Økonomiske og administrative konsekvenser for næringslivet	43
12.	Framdriftsplan.....	43
13.	Mulighetsrommet	44
13.1.	Elektronisk innkalling til generalforsamling	44
13.2.	Forkjøpsrett.....	44
13.3.	Panterettsbegrensninger	44
13.4.	Omsetningsbegrensninger	45
13.5.	Automatisk innføring av ny aksjeeier etter eierskifte.....	45

1. Sammendrag

Det er bred enighet om at det er viktig med åpenhet om eierskap i aksjeselskaper.

Stortinget har ved behandlingen av lovdelen i Prop. 94 LS (2013-2014) Endringer i skatte-, avgifts- og tollavgivninga fattet følgende vedtak: "Stortinget ber regjeringen etablere en offentlig løsning med informasjon om eiere av aksjeselskaper som sikrer større åpenhet, med etablering i løpet av 2015."

Som ledd i oppfølgingen av Stortingets vedtak og Prop. 94 LS (2013-2014) gav Nærings- og fiskeridepartementet Brønnøysundregistrene i oppdrag å utarbeide en rapport med begrunnet forslag til konseptvalg for en løsning som sikrer større åpenhet om eiere av aksjeselskaper, for eksempel i tilknytning til Foretaksregisteret, som gjør det mulig å opprette og oppdatere opplysninger om aksjeeiere (aksjeeierboken) elektronisk. Rapporten skal danne grunnlaget for en beslutning om hvordan en slik løsning bør innrettes.

Konseptet vi presenterer i denne rapporten er en helhetlig elektronisk løsning som omfatter både opprettelse av aksjeeierbok, føring av aksjeeierbok, melding om eierskifte og pantsettelse og innsyn i aksjeeierbok:

- Automatisk oppretting av aksjeeierbok i Altinn når selskapet er registrert i Foretaksregisteret.
- Automatisk innlasting av aksjeeierinformasjon fra elektronisk stiftelsesdokument inn i aksjeeierboken.
- Automatisk oppretting av aksjeeierbok i Altinn for samtlige 265 000 eksisterende aksjeselskap. Ansvar for å fylle den med aksjeeierinformasjon vil fortsatt påhvile styret. Foretaksregisteret vil legge til rette for at aksjeeierboken kan fylles av selskapet selv via sluttbrukersystem eller innlegging i Altinn portalen eller gjennom overføring av data fra Skatteetatens aksjonærregister.
- Føring av aksjeeierboken kan foretas enten via sluttbrukersystem eller Altinn portalen. De selskaper som velger å føre aksjeeierboken direkte i Altinn portalen vil få en oversiktlig arbeidsflate med tilgang til både gjeldende og historiske data samt muligheten til å registrere endringer i aksjeeierboken.
- Gjenbruke og tildele Skatteetatens aksjonær-ID for utenlandske aksjeeiere som ikke har norsk fødselsnummer/ D-nummer eller organisasjonsnummer.
- Mulighet for å melde aksjeoverdragelse og pantsettelse elektronisk til selskapet i Altinn. Disse kan selskapet behandle enten i sluttbrukersystemet eller i Altinn portalen.
- Forenkle selskapets arbeid med å informere aksjeeierne. Endringer i aksjeeierboken vil automatisk medføre at det sendes melding til de berørte aksjeeiere i Altinn. I dag har 4 millioner personer og 1 million enheter meldingsboks i Altinn.
- Selskapet vil motta påminnelse om å oppdatere aksjeeierboken med en gang Foretaksregisteret har registrert endringer som berører aksjeeierboken.

- Innsynstjenester tilpasset de ulike aktørenes behov som samtidig sikrer at personvernet ivaretas.
  - Aksjeeierboken til det enkelte selskap vil være tilgjengelig for enhver i Altinn. Det foreslås krav om innlogging via ID-porten for å få innsyn.
  - Aksjeeier får samlet oversikt over sin aksjebeholdning på tvers av selskap i Altinn. Historikk vil også tilbys.
- Utvidet tilgang til aksjeeierinformasjon for offentlige myndigheter, ved at de gis maskinell tilgang til både gjeldende og historiske data med mulighet for å sammenstille data på tvers av selskap.
- Utvidet tilgang til aksjeeierinformasjon for ulike aktører med et begrunnet behov. Dette omfatter blant annet finansinstitusjoner som skal foreta kundekontroll etter hvitvaskingsregelverket, bostyrer i konkursbo og pressen.

Utviklingskostnadene er estimert til kroner 100 per aksjeselskap.

Vi mener at konseptet vil kunne gi forenklingseffekter både for aksjeselskapene, offentlige myndigheter og samfunnet for øvrig.

- Innføring av elektronisk aksjeeierbok kan gjøre det lettere for Skatteetaten å identifisere de selskapene som kan unntas fra rapportering til Aksjonærregisteret. 174 000 selskaper rapporterte i 2013 til Aksjonærregisteret at de ikke hadde endringer i forhold til året.
- Automatisk overføring av data om eierne fra elektronisk stiftelsesdokument til aksjeeierboken for de rundt 25 000 selskapene som stiftes årlig.
- De nærmere 200 000 selskaper som i dag er tilknyttet sluttbrukersystem med integrasjon mot Altinn vil ikke oppleve særlige endringer når det kommer til føring av aksjeeierboken.
- Enklere og mer effektiv håndheving av hvitvaskingsregelverket.
- Enkel og rask tilgang til aksjeeierinformasjon for alle.

Departementet har bedt om at vi også utreder hvordan innsynsretten kan utøves i forhold til de selskaper som er registrert i et verdipapirregister. Vi foreslår at innsynsretten skal være lik uavhengig av om aksjeselskapet fører aksjeeieroversikten selv eller i et verdipapirregister, og at innsyn i de som er registrert i VPS også kan gis via Altinn.

2. Innledning

2.1. Bakgrunn

Åpenhet rundt eierforhold i selskaper er viktig. Det bidrar til viktige debatter rundt eierskap, økonomiske forhold og demokratiske forhold.

Det er bred enighet om at åpenhet rundt eierforhold er viktig. Det er også enighet om at opplysninger om eierforhold skal være offentlig tilgjengelig. For allmennaksjeselskaper og noen få aksjeselskaper finnes opplysninger om aksjeeierne hos Verdipapirsentralen (VPS). For majoriteten av aksjeselskaper er imidlertid aksjeeierboken den viktigste kilden til eierinformasjon. Aksjeeierboken er offentlig. Den er imidlertid ikke så lett tilgjengelig, da du må oppsøke selskapet for å få innsyn.

Skattemyndighetene har et elektronisk aksjeeierregister – aksjonærregisteret. Dette registeret er opprettet for ligningsformål og inneholder opplysninger om alle aksjeeiere i norske aksjeselskaper og utenlandske selskaper notert på Oslo Børs. I tillegg til opplysninger om aksjeeiere, inneholder også registeret opplysninger om blant annet inngangsverdien til aksjene.

Aksjonærregisteret er imidlertid ikke så egnet som kilde til opplysninger om eierskap. I Prop. 94 LS (2013-2014) *Endringar i skatte-, avgifts- og tollovgivninga* ble det pekt på flere grunner til dette. For det første er opplysningene innhentet for ligningsformål, og det er viktig at skatteyter har tillit til at ikke skattemyndighetene sprer opplysninger om ens personlige økonomi. Videre er aksjonærregisterets systemer bygget for maskinell samhandling. Det er ikke laget noe grensesnitt for enkel uthenting av opplysninger. Hvert uttrekk er tidkrevende, uavhengig av størrelsen på uttrekket, og krever kvalifisert og autorisert personell. Å bruke aksjonærregisteret som kilde til opplysninger om eierskap i aksjeselskaper, vil derfor medføre en økt ressursbruk for skattemyndighetene. Dette vil igjen gå på bekostning av andre oppgaver. Det pekes videre på at opplysningene i aksjonærregisteret trolig ikke vil dekke det informasjonsbehovet som pressen og andre vil ha for å kartlegge eierskap i aksjeselskapet. Registeret inneholder bare informasjon om forhold i selskapet fram til utgangen av inntektsåret rapporteringen gjelder for. Pressen og andre vil trolig ha behov for fortløpende oppdaterte opplysninger.

I Prop 94 LS (2013-2014) ble det foreslått å presisere i offentleglova § 26 at opplysningene i skatteetatens aksjonærregister er unntatt offentlighet. Komiteens flertall mente at det ikke var nødvendig å endre offentleglova § 26.

"I forbindelse med Stortingets behandling av lovdelen av Prop. 94 LS (2013-2014) ble det imidlertid fattet følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen etablere en offentlig løsning med informasjon om eiere av aksjeselskaper som sikrer større åpenhet, med etablering i løpet av 2015».

2.2. Mandat

I tillegget til tildelingsbrev for Brønnøysundregistrene 2014 gir Nærings- og fiskeridepartementet i oppdrag å "utarbeide en rapport med begrunnet forslag til konseptvalg for en løsning som sikrer større åpenhet om eiere av aksjeselskaper, for eksempel i tilknytning til Foretaksregisteret, som gjør det mulig å opprette og oppdatere opplysninger om aksjeeiere (aksjeeierboken) elektronisk".

I tillegg til et begrunnet forslag til konsept, skal rapporten også beskrive:

- De økonomiske og administrative konsekvensene av løsningen

- Personvernvurdering
- Forenklingseffekter for aksjeselskapene og næringslivet
- Et forslag til fremdriftsplan for etablering av løsningen
- Eventuelt behov for regelverksendringer
- Mulige løsningsalternativer for tilgjengeliggjøring av opplysninger om aksjeeiere i aksjeselskaper registrert i et verdipapirregister, med tilhørende kostnadsestimater og gevinster.

2.3. Forutsetninger for arbeidet

I mandatet angir Nærings- og fiskeridepartementet hvilke forutsetninger som skal legges til grunn for arbeidet.

- Løsningen skal gi best mulig samlet oversikt over aksjeeiere og dermed legge grunnlag for god tilgjengelighet om slike opplysninger for andre
- Løsningen skal være søkbar
- Aksjeeierbokens selskapsrettslige funksjon skal være upåvirket av løsningen
- Løsningen skal bygge på funksjonalitet i Altinn
- Løsningen skal være på plass i løpet av 2015
- Løsningen blir obligatorisk for alle aksjeselskaper som ikke er registrert i et verdipapirregister

2.4. Dialog med eksterne aktører vedrørende utviklingen av konseptet

I arbeidet med utviklingen av konseptet elektronisk aksjeeierbok har vi hatt møter med Skattedirektoratet, Verdipapirsentralen og DNB. Alle disse aktørene har i ettertid bidratt med innspill til rapporten. Vi har også hatt et møte med et utvalg av leverandører som tilbyr føring av aksjeeierbok i sluttbrukersystem i dag. Her fikk vi nyttige innspill på hvordan konseptet bør utvikles slik at de selskapene som i dag bruker sluttbrukersystem skal kunne fortsette med dette når elektronisk aksjeeierbok i Altinn blir obligatorisk.

i tillegg har vi fått henvendelser fra Statistisk sentralbyrå (SSB) og Kommunal Rapport vedrørende vårt arbeid med elektronisk aksjeeierbok.

2.5. Aksjeeierboken i dag

Det er i dag 265 000 aksjeselskaper registrert i Foretaksregisteret. 867 av disse er registrert hos Verdipapirsentralen (VPS).

Statistikk fra SSB per 1. januar 2013^{1 2} viser at det er få aksjeeiere i de aller fleste aksjeselskap, men at flertallet av aksjeeierne befinner seg i de få selskapene som har mange aksjeeiere.

Eksempelvis er det bare 7 % av selskapene som har flere enn 5 aksjeeiere, men disse har til gjengjeld 78,8 % av alle aksjeeierne.

---

¹ <http://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/statistikker/aksjer/aar-forelopige/2014-06-23?fane=tabell&sort=nummer&tabell=182432>

² <http://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/statistikker/aksjer/aar-forelopige/2014-06-23?fane=tabell&sort=nummer&tabell=182432>

	Foretak	
	Antall	Andel
1 aksjonær	132 667	58,2
2 aksjonærer	47 545	20,9
3-4 aksjonærer	31 524	13,8
5-9 aksjonærer	10 721	4,7
10-19 aksjonærer	2 563	1,1
20-49 aksjonærer	1 465	0,6
50-99 aksjonærer	633	0,3
100 eller flere aksjonærer	748	0,3
Alle	227 866	100,0

	Aksjonærer	
	Antall	Andel
1 aksjonær	132 667	8,4
2 aksjonærer	95 090	6,0
3-4 aksjonærer	105 944	6,7
5-9 aksjonærer	64 715	4,1
10-19 aksjonærer	33 804	2,1
20-49 aksjonærer	43 855	2,8
50-99 aksjonærer	43 967	2,8
100 eller flere aksjonærer	1 054 298	67,0
Alle aksjonærer	1 574 340	100,0

Vi antar at svært mange av de aksjeselskapene som har over 100 aksjeeiere er blant de selskapene som er registrert hos Verdipapirsentralen (VPS).

Av de i underkant 1,6 millioner aksjeeiere er ca. 650 000 fysiske personer.

Alle aksjeselskaper skal føre aksjeeierbok. Dette følger av aksjeloven § 4-5. Det er et unntak fra plikten til å føre aksjeeierbok hvis selskapet har gjort bruk av den frivillige adgangen til å la selskapets aksjer være registrert i et verdipapirregister. Aksjeeierboken skal inneholde opplysninger om aksjeeierne og hvor mange aksjer og nummer på aksjene den enkelte aksjeeier har. Dersom selskapet har flere aksjeklasser skal det angis hvilken klasse aksjene er. I tillegg skal også opplysninger om pantsettelse av aksjer fremgå av aksjeeierboken. Hvis en aksje er pantsatt, skal også panthaver fremgå.

Aksjeeierboken skal opprettes uten opphold når selskapet er stiftet. Ved aksjeoverdragelse (salg, arv eller gave) skal eierskifte registreres i aksjeeierboken. Når beslutninger som berører aksjekapitalen registreres i Foretaksregisteret, må aksjeeierboken oppdateres. Eksempler på slike beslutninger er forhøyelse og nedsettelse av aksjekapital, fusjon, fisjon, splitt og spleis av aksjer.

For å kunne utøve rettigheten som aksjeeier er det en forutsetning etter aksjeloven § 4-2 at ervervet er innført i aksjeeierboken eller godgjort overfor selskapet.

Det er styret i selskapet som har ansvaret for opprettelse og føring av aksjeeierboken. Dette er imidlertid ikke til hinder for at styret overlater dette til andre, for eksempel en regnskapsfører. Aksjeeierboken kan være fysisk (en faktisk bok) eller den kan føres elektronisk. Det finnes i dag en

rekke sluttbrukersystemer som inneholder funksjonalitet for føring av aksjeeierbok. Dette inngår ofte som en del av produktporteføljen, sammen med for eksempel regnskapsprogram.

3. Forholdet til Skatteetatens aksjonærregister

Alle norske aksjeselskap skal hvert år levere en aksjonærregisteroppgave (RF-1086) til Skatteetaten. Opplysningene i aksjonærregisteroppgavene samles til et aksjonærregister. Registeret inneholder informasjon om alle hendelser og transaksjoner i aksjeselskapene i løpet av året, men opplysningene rapporteres først etter årets utløp. Opplysninger fra selskapene skal gi Skatteetaten grunnlag for å produsere og sende ut "Aksjer og egenkapitalbevis 2013" (RF-1088) til aksjeeierne. Godkjent oppgave medfører også at skattepliktige beløp blir forhåndsutfylt i aksjeeiernes selvangivelse. Formålet med aksjonærregisteret er således skattemessig.

Rapporteringen til aksjonærregisteret kan primært deles i 3 temaer; utbytte (41 568 selskaper i RF1068 for 2013), selskapshendelser og aksjeoverdragelser (47 000 i RF-1068 for 2013). Eksempel på det som skal rapporteres til aksjonærregisteret er fisjon, kapitalendringer, kjøp og salg, arv og gave (med og uten skattemessig kontinuitet) og skattefri omdanning. Det skal gis opplysninger om blant annet inngangsverdi og satsen for eventuell kildeskatt. Opplysningene rapporteres både for selskapet og for den enkelte aksjeeier som er berørt av hendelsen.

Har selskapet flere aksjeklasser (8 178 selskaper i RF-1086 for 2013), må det leveres separate oppgaver over selskaps- og aksjonær opplysninger for hver klasse.

Rapporteringen til Skatteetaten stiller strenge krav til nøyaktighet. Alle hendelser må rapporteres i den rekkefølge de skjedde. Det skal dermed fylles ut tidspunkt for de hendelser som har skjedd i løpet av året. Det må oppgis nøyaktig samme tidspunkt på aksjonærnivå som på selskapsnivå for samme hendelse. Dersom det har vært flere hendelser på en dag, må hendelsene angis både med dato og klokkeslett. Ved avvik eller mangler vil oppgaven ikke bli godkjent ved kontroll i aksjonærregisteret. Oppgaver som viser feil i kontrollene, må rettes og leveres på nytt. Oppgaven vil heller ikke bli godkjent hvis tidspunkt for en hendelse mangler.

Tall hentet fra Skatteetaten per 27.10.2014 viser at av de selskapene som har levert RF-1086 for 2013 var det 174 702 selskaper som ikke hadde meldt noen endringer i forhold til det de hadde rapportert i 2012.

I forbindelse med utarbeidelse av denne rapporten har det kommet innspill på at elektronisk aksjeeierbok vil kunne erstatte rapportering til aksjonærregisteret, eventuelt en felles innrapportering til aksjeeierboken, aksjonærregisteret og Foretaksregisteret. Dette begrunnes i at det til en viss grad er sammenfallende opplysninger som skal rapporteres.

Føring av aksjeeierbok er ikke en rapportering, men et krav for selskapet der formålet er at selskapet selv til enhver tid skal ha oversikt over aksjeeierne. Den er først og fremst et hjelpemiddel for styret for å vite hvem som er aksjeeiere, og dermed har rett til å utøve aksjeeierrettigheter, som for eksempel å møte og å stemme på generalforsamling. Videre er det en målsetning at enhver kan ha innsyn i eierforholdene i et aksjeselskap.

På denne bakgrunn mener vi at det er viktig at aksjeeierboken beholder sin selskapsrettslige funksjon og ikke fylles opp med data som egentlig skal rapporteres til skattemyndighetene. Mens

aksjeeierboken skal gi oversikt over hvem som eier aksjene, er opplysningene i aksjonærregisteret innhentet for ligningsformål. Elektronisk aksjeeierbok vil være hyppigere oppdatert enn aksjonærregisteret ettersom aksjonærregisteret kun oppdateres en gang årlig. Videre vil elektronisk aksjeeierbok være mer tilrettelagt for innsyn for enhver siden aksjeeierboken ikke inneholder opplysninger om skattlegging av aksjeeierne.

Vi mener derfor at elektronisk aksjeeierbok på nåværende tidspunkt ikke skal erstatte rapporteringen til aksjonærregisteret. Mange sluttbrukersystemer tilbyr både innsending av aksjonærregisteroppgaven til Skatteetaten og årsregnskap til Regnskapsregisteret direkte fra systemet. Det er rundt 170 000 selskaper (70 %) som sender aksjonærregisteroppgaven fra et sluttbrukersystem, mens de tilsvarende tall for Regnskapsregisteret er 210 000 (90 %).

En felles innrapporteringsløsning mener vi også ligger utenfor det mandat som vi har fått, jf forutsetningen fra Nærings- og fiskeridepartementet, som er gjengitt i kapittel 2.3, om at aksjeeierbokens selskapsrettslige funksjon skal være upåvirket. En slik løsning vil være tidkrevende å få på plass, og krever en større kartlegging av alle aktuelle prosesser hos de berørte aktører. I tillegg vil det være teknisk utfordrende, medføre store utviklingskostnader, samt kostnader for Brønnøysundregistrene og Skatteetaten å skulle tilpasse sine systemer til en felles innrapportering.

Dette innebærer at man med å innføre elektronisk aksjeeierbok, på kort sikt ikke klarer å hente ut noen store gevinster i forhold til selskapets rapportering til aksjonærregisteret, ut over at det kan bli enklere å identifisere de selskaper som kan unntas fra rapportering til aksjonærregisteret fordi de ikke har hatt endringer i løpet av året. I følge tall fra Skatteetaten gjaldt dette 174 000 selskaper i 2013. Skattedirektoratet har imidlertid gitt uttrykk for at man ikke kan utelukke at det kan være synergier som kan være naturlig å ta ut etter at man har skaffet seg erfaringer med bruk av løsningen.

Dette kan for eksempel være bruk av data fra aksjeeierboken til pre-utfylling eller til kontroll av innrapporterte opplysninger.

4. Elektronisk aksjeeierbok i et større digitalt perspektiv

Det er både i næringslivets og i det offentliges interesse at det er enkelt å starte opp med næringsvirksomhet i Norge. Det er særlig viktig at prosessen fra en bestemmer seg for å starte et selskap, til det faktisk er oppe og går, ikke oppleves som tidkrevende og byråkratisk. Ved å korte ned tiden det tar fra man bestemmer seg for å starte et selskap, til det er registrert i Foretaksregisteret og virksomheten er startet, kan man gi næringslivet store besparelser. I tillegg vil det fremme innovasjon.

Verdensbanken har nettopp offentliggjort 2015 rankingen³ over hvilke land hvor det er lettest å drive næringsvirksomhet. Norge ligger i 2015 som sjette beste land totalt sett. Når det gjelder delmålet «å starte næringsvirksomhet» har Norge gjort et stort hopp på rankingen sammenliknet med 2014, og er nå rangert på 22 plass.

I dag må aksjeselskap stiftes på papir. I tillegg må stifterne ta med seg stiftelsesdokumentet til banken for å få opprettet bankkonto. Når stifter kommer i banken, skal banken utføre kundekontroll

³ <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/norway/>

i henhold til hvitvaskingsloven. Rapporteringspliktige⁴, herunder bankene, plikter etter hvitvaskingsloven å foreta en kundekontroll. Dette skal skje ved etablering av kundeforholdet og skal oppfølges løpende. Kundekontrollen skal blant annet omfatte en bekreftelse av identiteten til reelle rettighetshavere. Når aksjeinnskuddet er innbetalt kan registreringsmeldingen til Foretaksregisteret fylles ut med de samme opplysningene som ligger i stiftelsesdokumentet.

Brønnøysundregistrene er opptatt av å legge forholdene til rette slik at det blir lett å starte opp og drive næringsvirksomhet i Norge. Innføring av elektronisk aksjeeierbok er ett av flere tiltak som vil bidra til dette. I løpet av 2017 skal Norge være blant de ti beste land i verden når det gjelder oppstart av næringsvirksomhet.

I løpet av første halvår 2015 vil Brønnøysundregistrene lansere en tjeneste for elektronisk stiftelse av aksjeselskap. Stiftelsen av aksjeselskap vil da kunne foretas elektronisk i Altinn. Løsningen vil dekke både behovet for de som skal lage et enkelt stiftelsesdokument og de mer kompliserte selskapsstiftelser. Hvert enkelt stiftelsesdokument vil ha sin unike identifikator i form av et referansenummer. Alle stifterne/fullmektiger, uavhengig av om de fysisk eller juridisk person, vil ha tilgang på det elektroniske stiftelsesdokumentet i sine respektive meldingsbokser i Altinn.

Når et selskap er stiftet elektronisk, kan prosessen knyttet til opprettelse av bankkonto og bankens kundekontroll gjøres på en enklere måte. Når selskapet er stiftet, får stifteren et referansenummer. Han logger seg så på med BankID i nettbanken til den bankforbindelsen han ønsker å bruke og oppretter en konto til selskapet der. En mulighet er at stifteren i denne prosessen legger inn referansenummeret til stiftelsesdokumentet.

Brønnøysundregistrene vil kunne tilby bankene og finansinstitusjoner maskinell tilgang til stiftelsesdokument. Basert på referansenummeret til stiftelsesdokumentet som stifter har oppgitt, vil banken kunne hente ned både informasjon om stifterne i strukturert format samt komplett stiftelsesdokument i PDF-format.

Kundekontroll som utføres etter hvitvaskingsregelverket vil bli enklere og mer effektiv dersom bankene gis en eller annen form for tilgang til databasen som inneholder informasjon fra alle aksjeeierbøkene.

Når kundekontroll er utført, er kontoen opprettet og stifter kan betale inn aksjeinnskuddet (aksjekapital pluss eventuell overkurs). Ca. 90 % av aksjeselskapene stiftes med kontantinnskudd. Når innbetaling er foretatt kan også bankens bekreftelse av aksjeinnskuddet foregå elektronisk.

Dette er kun et eksempel for å vise hvordan tilgang på strukturert informasjon om aksjeeiere og elektronisk stiftelse kan bidra til forenkling for næringslivet i oppstartsfasen. Elektronisk aksjeeierbok vil ha flere forenklingseffekter. Disse presenteres nedenfor i kapittel 9.

---

⁴ http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-03-06-11#KAPITTEL_2

5. Konseptet elektronisk aksjeeierbok i Altinn

5.1. Kort om konseptet elektronisk aksjeeierbok i Altinn

I mandatet er det lagt til grunn at elektronisk aksjeeierbok skal bygge på funksjonalitet i Altinn. Dette er også i samsvar med Digitaliseringsrundskrivet av 2014 punkt 1.2., som fastslår at aktuelle digitale tjenester rettet mot næringslivet skal gjøres tilgjengelig i Altinn.⁵

Hovedmålsettingen med en elektronisk aksjeeierbok er å sikre større åpenhet rundt eierforholdene i aksjeselskaper. For å oppnå dette må løsningen også omfatte føring av aksjeeierboken i Altinn.

Brønnøysundregistrene skal besørge at alle aksjeselskaper i Foretaksregisteret, som ikke er registrert i VPS, har en elektronisk aksjeeierbok i Altinn. Ansvar for å fylle den med aksjeeierinformasjon vil fortsatt påhvile styret, men Brønnøysundregistrene skal legge til rette for at selskapene på en enkel måte skal kunne ta den elektroniske aksjeeierboken i bruk.

Føring av elektronisk aksjeeierbok i Altinn kan enten foretas via et sluttbrukersystem eller via Altinn portalen. Altinn har funksjonalitet for integrasjon mot sluttbrukersystemer. Alle oppdateringer vil da håndteres i sluttbrukersystemet. De selskaper som velger å føre aksjeeierboken direkte i Altinn portalen vil få en oversiktlig arbeidsflate hvor de kan se og oppdatere aksjeeierboken, samt behandle meldinger om eierskifte og pant som er sendt inn.

Uansett om aksjeeierboken føres via Altinn eller via sluttbrukersystem, vil dataene lagres i en database hos Brønnøysundregistrene. Både gjeldende og historiske data vil være tilgjengelig for selskapet og aksjeeierne i Altinn. Dette er beskrevet nærmere i kapittel 5.6.2 og 5.6.3.

Elektronisk aksjeeierbok i Altinn vil ha integrasjon mot Foretaksregisteret/Enhetsregisteret og Folkeregisteret. Dette vil sørge for god kvalitet på aksjeeiernivå med hensyn til person- og foretaksopplysninger. I tillegg vil man kunne styre tilganger til tjenesten i Altinn, samt hva som skal være mulig å gjøre i tjenesten, basert på disse opplysningene.

I den videre fremstilling vil vi først beskrive hvordan elektronisk aksjeeierbok blir opprettet i Altinn, og hvordan selskapet kan føre aksjeeierboken elektronisk. Deretter behandles hvordan konseptet skal håndtere at et selskap går fra å føre aksjeeierbok til å registrere aksjene i et verdipapirregister. Avslutningsvis i kapittel 5 behandles innsynstjenesten. Her har vi vurdert hvordan man skal gi innsyn til ulike aktører, og hva de ulike aktørene skal få innsyn i.

5.2. Opprettelse av elektronisk aksjeeierbok i Altinn

5.2.1. Opprettelse av elektronisk aksjeeierbok for nye aksjeselskaper

Etter aksjeloven § 4-5, skal styret uten opphold sørge for at det opprettes en aksjeeierbok når selskapet er stiftet.

Innføringen av elektronisk aksjeeierbok i Altinn vil innebære at tidspunktet for opprettelse av aksjeeierboken må utsettes til selskapet er registrert i Foretaksregisteret. Det er flere grunner til dette.

---

⁵ <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kmd/dok/rundskriv/2014/Digitaliseringsrundskrivet.html?id=766322>

For det første må aksjeeierboken og selskapet knyttes sammen med en identifikator. Det er naturlig at det er selskapets organisasjonsnummer som er denne identifikatoren. Organisasjonsnummeret tildeles når aksjeselskapet registreres i Enhets- og Foretaksregisteret.

For det andre er det en forutsetning at det er registrert et styre i Foretaksregisteret for at Altinn skal kunne håndtere tilgangen til tjenesten elektronisk aksjeeierbok i Altinn.

Aksjeeierboken vil, på samme måte som selskapets meldingsboks i Altinn, opprettes automatisk når selskapet er registrert i Foretaksregisteret.

I dag tar det i gjennomsnitt 32 dager fra selskapet blir stiftet til det er registrert i Foretaksregisteret. Brønnøysundregistrene er nå i ferd med å utvikle løsning for elektronisk stiftelse av aksjeselskaper i Altinn. Løsningen vil være i drift i første halvdel av 2015, og vil bidra til at etableringsprosessen går betydelig raskere. I og med at det er få overdragelser som skjer i tiden mellom stiftelse og registrering og det forhold at emisjoner er forbudt før registrering, tilsier at endring av opprettelsestidspunkt for aksjeeierboken ikke vil ha stor betydning verken for selskapet, dets aksjeeiere eller de som ønsker innsyn.

Aksjeeierboken som opprettes når selskapet er registrert vil i utgangspunktet være tom og må fylles med aksjeeierinformasjon. For selskap som stiftes elektronisk i Altinn vil stiftelsesdokumentet inneholde strukturert informasjon om aksjeeierne som kan overføres til den elektroniske aksjeeierboken. Vi skal gjenbruke denne informasjonen slik at selskapet ikke trenger å oppgi samme informasjon flere ganger. Aksjeselskap som ikke er stiftet elektronisk via Altinn, må selv sørge for å legge inn aksjeeierinformasjon enten via et sluttbrukersystem eller manuelt i portalen.

5.2.2. Opprettelse for allerede registrerte aksjeselskap

Alle de 265 000 aksjeselskapene som er registrert i Foretaksregisteret per i dag skal få tildelt en elektronisk aksjeeierbok i Altinn. Opprettelsen vil skje automatisk ved driftssetting av løsningen, men aksjeeierboken vil være tom og må fylles med aksjeeierinformasjon. Ansvaret for dette påhviler styret.

Det er flere måter å overføre aksjeeierinformasjon til aksjeeierbøkene på. For selskaper som bruker sluttbrukersystem, er det nærliggende at selskapet selv overfører opplysningene fra sluttbrukersystemet til aksjeeierboken. Selskaper som ikke benytter sluttbrukersystem, kan selv fylle inn aksjeeierinformasjon i Altinn portalen. I tillegg kan aksjeeierinformasjon som er rapportert inn til Skatteetatens aksjonærregister benyttes. Enten ved at en henter informasjonen fortløpende etter hvert som selskapene foretar rapportering til Skatteetatens aksjonærregister, eller samlet etter at innsendingsfristen er ute. Det er behov for å hjemle slik gjenbruk enten i aksjeloven eller i Skatteetatens regelverk.

5.2.3. Overføring av historiske opplysninger til elektronisk aksjeeierbok i Altinn

Kravet om at aksjeselskap skal føre aksjeeierbok har vært gjeldende rett i lang tid. Selskaper som har eksistert lenge, har dermed ført aksjeeierbok i flere tiår. Opplysninger om tidligere aksjeeiere skal oppbevares i 10 år, jf. aksjeloven 4-7. Spørsmålet er om historiske opplysninger, altså opplysninger om tidligere aksjeeiere, skal overføres til den elektroniske aksjeeierboken ved opprettelse.

Brønnøysundregistrene mener at historiske opplysninger ikke skal overføres til den elektroniske aksjeeierboken i Altinn. Dette vil være teknisk krevende og kostbart å utvikle. Dette innebærer at selskap som er stiftet før elektronisk aksjeeierbok blir obligatorisk, plikter å oppbevare de historiske opplysningene så lenge loven i dag krever. Det vil dermed bli en lang overgangsperiode for disse selskapene, hvor man må føre aksjeeierboken i Altinn, men samtidig plikter å oppbevare historiske opplysninger. Vi foreslår i kapittel 10 at oppbevaringsplikten etter aksjeloven § 4-7 reduseres til fem år.

For selskap som stiftes etter at elektronisk aksjeeierbok er innført, vil all historikk ligge i løsningen.

5.3.Føring av elektronisk aksjeeierbok i Altinn

5.3.1. Innledning

Som beskrevet innledningsvis, kan selskapene føre aksjeeierboken via Altinn eller via sluttbrukersystem. Basert på tall fra Skattedirektoratet er det ca. 170 000 selskaper som sender inn aksjonærregisteroppgaven via sluttbrukersystem. Tilsvarende tall fra Regnskapsregisteret viser at 90 % av de som sender årsregnskapet elektronisk gjør dette via sluttbrukersystem. Vi mener det er viktig at man legger opp til en løsning som gjør at disse kan føre elektronisk aksjeeierbok i Altinn via samme sluttbrukersystem som de benytter fra før.

5.3.2. Føring av aksjeeierbok i sluttbrukersystem

Det skal være mulig å føre elektronisk aksjeeierbok i Altinn via sluttbrukersystem. Overdragelser, pantsettelse og andre hendelser vil håndteres av sluttbrukersystemet slik det gjøres i dag.

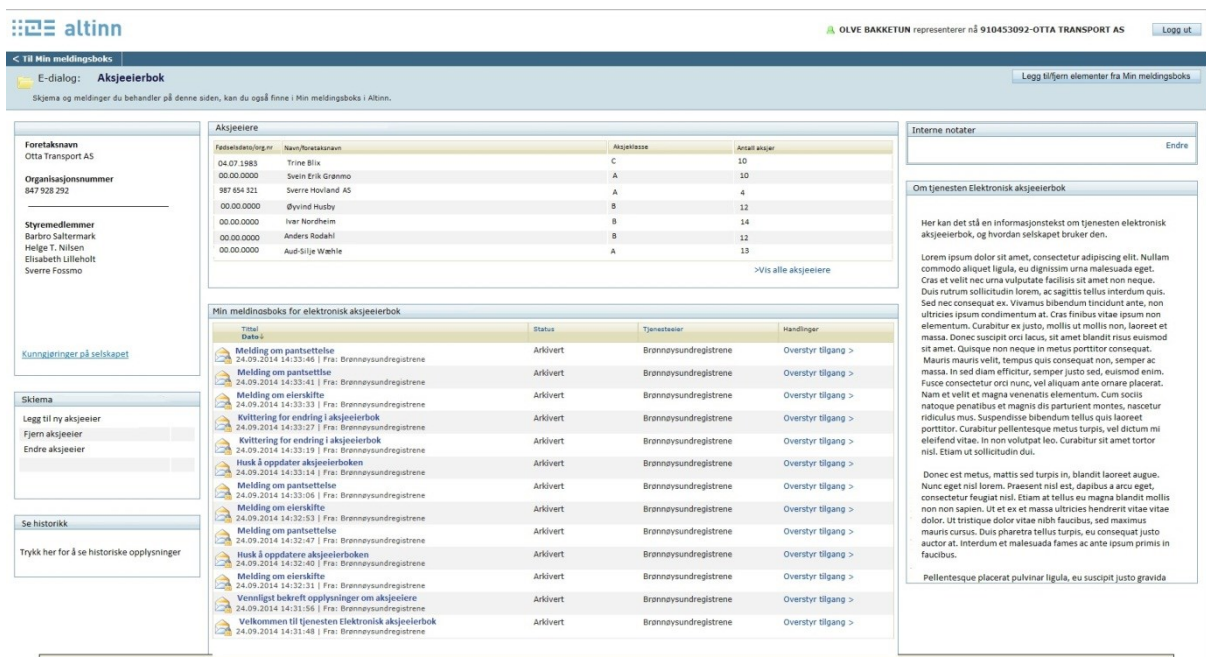
For de selskapene som bruker sluttbrukersystem, vil ikke innføringen av elektronisk aksjeeierbok medføre noen endringer av betydning når det gjelder føring av aksjeeierboken. De vil fortsatt bruke sluttbrukersystemet slik de gjør i dag. Dialogen mellom sluttbrukersystemet og Brønnøysundregistrenes tjeneste for elektronisk aksjeeierbok vil gå helmaskinelt. Det eneste selskapet må gjøre, er å registrere sluttbrukersystemet i sin profil i Altinn. Dette er en engangsjobb, og må gjøres for at den maskinelle dialogen mellom Altinn og sluttbrukersystemet skal fungere. Dersom selskapet skifter sluttbrukersystem må de oppdatere dette i Altinn.

Det er viktig at man har én kilde som er master, hovedkilden. Her mener vi at det som ligger i databasen hos Brønnøysundregistrene bør være master. Sluttbrukersystemene vil bare inneholde data om de selskaper som er tilknyttet det enkelte sluttbrukersystem, mens databasen hos Brønnøysundregistrene vil inneholde informasjon om alle selskapene. Det er derfor naturlig at master er databasen hos Brønnøysundregistrene. Dette innebærer at dersom det ligger noe annet i sluttbrukersystemet som enda ikke er oppdatert i databasen hos oss, er det ikke gjeldende data.

5.3.3. Føring av aksjeeierbok i Altinn

For de selskapene som ikke har sluttbrukersystem, er det viktig at de har et enkelt og oversiktlig brukergrensesnitt for føring av aksjeeierboken. Vi ser for oss tjenesten elektronisk aksjeeierbok som en samhandlingstjeneste bestående av flere innsendingstjenester, meldingstjenester og innsynstjenester. Hvem som får tilgang på hva, styres av roller og hvilken tilstand selskapet er i.

Samhandlingstjenesten gir selskapet et oversiktlig grensesnitt for de oppgaver og pliktene de har i forbindelse med føring av elektronisk aksjeeierbok.

Foretaksnavn
OITA Transport AS

Organisasjonsnummer
047528292

Styremedlemmer
Bjarne Saltermark
Helge T. Nilsen
Elisabeth Lilleholt
Sverre Fossmo

Fødselsdato/org.nr	Navn/foretaksnavn	Aksjeklasse	Antall aksjer
04.07.1983	Trine Blix	C	10
00.00.0000	Svein Erik Grønmo	A	10
987.654.321	Sverre Hoyland AS	A	4
00.00.0000	Øyvind Husby	B	12
00.00.0000	Ivar Nordheim	B	14
00.00.0000	Anders Rodahl	B	12
00.00.0000	Aud-Silje Væhle	A	13

>Vis alle aksjeeiere

Titel	Dato	Status	Tjenesteeier	Handlinger
Melding om pantssettelse	24.09.2014 14:33:46	Arkivert	Brønnøysundregistrene	Overstyr tilgang >
Melding om pantssettelse	24.09.2014 14:33:42	Arkivert	Brønnøysundregistrene	Overstyr tilgang >
Melding om eierskifte	24.09.2014 14:33:33	Arkivert	Brønnøysundregistrene	Overstyr tilgang >
Kvittering for endring i aksjeeierbok	24.09.2014 14:33:27	Arkivert	Brønnøysundregistrene	Overstyr tilgang >
Kvittering for endring i aksjeeierbok	24.09.2014 14:33:19	Arkivert	Brønnøysundregistrene	Overstyr tilgang >
Husk å oppdatere aksjeeierboken	24.09.2014 14:33:14	Arkivert	Brønnøysundregistrene	Overstyr tilgang >
Melding om pantssettelse	24.09.2014 14:33:06	Arkivert	Brønnøysundregistrene	Overstyr tilgang >
Melding om eierskifte	24.09.2014 14:32:53	Arkivert	Brønnøysundregistrene	Overstyr tilgang >
Melding om pantssettelse	24.09.2014 14:32:47	Arkivert	Brønnøysundregistrene	Overstyr tilgang >
Husk å oppdatere aksjeeierboken	24.09.2014 14:32:40	Arkivert	Brønnøysundregistrene	Overstyr tilgang >
Melding om eierskifte	24.09.2014 14:32:31	Arkivert	Brønnøysundregistrene	Overstyr tilgang >
Vennligst bekrefte opplysninger om aksjeeiere	24.09.2014 14:31:56	Arkivert	Brønnøysundregistrene	Overstyr tilgang >
Velkommen til Tjenesten Elektronisk aksjeeierbok	24.09.2014 14:31:48	Arkivert	Brønnøysundregistrene	Overstyr tilgang >

Figur 1 - Forslag til brukergrensesnitt

Selskapet skal kunne legge til nye aksjeeiere, endre opplysninger som er registrert på en aksjeeier og fjerne en aksjeeier. All oppdatering av aksjeeierboken baserer seg på innsending av ulike skjema. Alle skjema som selskapet trenger for å føre aksjeeierboken, vil være tilgjengelige fra ett og samme grensesnitt.

Selskapets tilgang til sin elektroniske aksjeeierbok i Altinn

Det vil være krav til innlogging for at selskapet skal få tilgang til å føre sin elektroniske aksjeeierbok i Altinn. Altinn har en kopi av Enhets- og Foretaksregisteret. Opplysningene derfra kan brukes til å gi det registrerte styret tilgang til å føre aksjeeierboken. I tillegg er det selvsagt mulig for selskapet å delegerer rettighetene i Altinn slik at andre enn styrets medlemmer, gis tilgang til å føre aksjeeierboken. Hvordan innlogging skjer, er basert på hvilket sikkerhetsnivå tjenesten har. Det er mulig å sette forskjellig sikkerhetsnivå på de forskjellige innsendings- meldings- og innsynstjenestene.

Alle personer med fødselsnummer og D-nummer har i dag mulighet til å logge inn i Altinn via ID-porten. Utenlandske personer uten D-nummer kan ikke logge inn i Altinn via ID-porten, og vil dermed ikke ha tilgang til tjenesten elektronisk aksjeeierbok i Altinn. Dette er imidlertid ikke til hinder for selskapets føring av aksjeeierboken. Alle utenlandske personer som er styremedlem i selskapet, tildeles D-nummer ved registrering i Foretaksregisteret. De vil dermed ha tilgang til elektronisk aksjeeierbok i Altinn.

5.3.4. Innhold i aksjeeierboken

Uansett om man fører elektronisk aksjeeierbok via Altinn eller via sluttbrukersystem, vil kravene til innholdet være det samme.

Innføring i aksjeeierboken

Aksjeloven § 4-5 fastsetter i dag at aksjeeierne skal innføres med navn eller foretaksnavn, fødselsdato eller organisasjonsnummer, samt adresse. Videre skal det for hver aksjeeier angis antall

aksjer, nummer på aksjene, samt hvilken aksjeklasse aksjen er, hvis det finnes flere aksjeklasser i selskapet. Hvis en aksje er eid i sameie skal alle sameierne angis i aksjeeierboken jf. aksjeloven § 4-3. Etter aksjeloven § 4-8 tredje ledd skal «panthaverens navn og adresse, eller - for juridisk person - foretaksnavn, organisasjonsnummer og adresse» angis i aksjeeierboken.

I en elektronisk løsning må det være sikker og entydig identifikasjon av aksjeeierne. Aksjeeierne må derfor innføres med fødselsnummer, D-nummer eller organisasjonsnummer. Navn og foretaksnavn samt adresse og forretningsadresse kan da hentes fra henholdsvis Folkeregisteret og Foretaksregisteret. Dette bidrar til å sikre god kvalitet på person- og foretaksopplysninger i aksjeeierbøkene, både ved at personer og selskaper er unikt identifisert, samt at slike opplysninger holdes automatisk oppdatert i aksjeeierboken dersom det skjer endringer i de respektive registre. Videre er fødselsnummer, D-nummer eller organisasjonsnummer en nødvendighet for at aksjeeieren skal kunne motta meldinger i sin meldingsboks i Altinn (Altut) om for eksempel innføring i aksjeeierboken. På denne bakgrunn vil også panthaver bli registrert med fødselsnummer, D-nummer eller organisasjonsnummer. Panthavers navn eller foretaksnavn, samt adresse hentes da fra Foretaksregisteret eller Folkeregisteret Vi har foreslått at ordlyden i aksjeloven § 4-5 og 4-8 endres som følge av krav til å føre aksjeeierbok elektronisk.

Utenlandske aksjonærer må også identifiseres. Sikker identifikasjon av utenlandske aksjeeiere er imidlertid utfordrende. Skatteetaten identifiserer i dag utenlandske aksjeeiere uten fødsels- og D-nummer med en aksjonær-ID. Aksjeeieren skal bruke identifikatoren for alle rapporteringer som aksjeeier, og brukes altså på tvers av selskap. Formatet på identifikatoren er UTL XXXXXXXXXX. Selskapet må angi aksjeeierens navn, adresse og land for å få utstedt en aksjonær-ID fra Skatteetaten. Juridiske personer som ikke har norsk organisasjonsnummer tildeles også aksjonær-ID. De må i dag oppgi foretakets navn, adresse og land til skatteetaten for å få tildelt aksjonær-ID.

I dag kan man risikere at en person kan få tildelt flere ulike aksjonær-IDer. For eksempel hvis en aksjeeier eier aksjer i flere ulike selskaper, og selskapene ikke angir aksjonær-ID i aksjonærregisteroppgaven. Det vil da tildeles en ny aksjonær-ID for hver utenlandske aksjeeier i de forskjellige selskapene, til tross for at det i realiteten er samme personen. Det er vanskelig å kontrollere om en person har flere ettersom det ikke er unike informasjonselementer knyttet til aksjonær-IDen til en person. To aksjeeiere kan eksempelvis hete det samme og komme fra samme land.

Vi mener det er lite hensiktsmessig å tildele aksjeeieren ytterligere en identifikator for å bli innført i elektronisk aksjeeierbok. Det vil være en fordel for aksjeeieren at det er en felles identifikator for elektronisk aksjeeierbok og aksjonærregisteret. Vi ønsker derfor å bruke aksjonær-ID ved registrering i den elektroniske aksjeeierboken.

Dette innebærer at Brønnøysundregistrene vil tildele aksjonær-ID når en utenlandsk aksjeeier som verken har D-nummer, norsk organisasjonsnummer eller aksjonær-ID fra før innføres i aksjeeierboken. Vi ønsker å tildele aksjonær-ID slik Skatteetaten praktiserer det. Vi vil imidlertid kreve at fysiske personer oppgir fødselsdato for å få tildelt aksjonær-ID, i tillegg til navn og adresse slik skatteetaten i dag krever. Juridiske personer kan eventuelt oppgi et utenlandsk registreringsnummer i tillegg til foretaksnavn og adresse. Dersom selskapet angir aksjonær-ID så bruker vi den for å identifisere aksjeeieren. Hvis selskapet ikke oppgir aksjonær-ID vil vi tildele ny aksjonær-ID ved innføring i aksjeeierboken. Aksjeeieren vil kunne bruke den samme identifikatoren

ved rapportering til skattemyndighetene som ved innføring i aksjeeierboken. Dette innebærer at utenlandske aksjeeiere kan få aksjonær-ID tildelt på et tidligere tidspunkt sammenlignet med dagens ordning der det først blir tildelt når aksjonærregisteroppgaven er levert. Forhåpentligvis vil dette kunne bidra til at en person ikke får tildelt flere ulike aksjonær-IDer.

Ukjente aksjeeiere identifiseres med en egen identifikator. Også her ønsker vi å benytte samme identifikatoren som brukes i aksjonærregisteret, UKJ XXX XXX XXX. Skatteetaten har i dag utstedt omtrent 4500 slike identifikatorer.

Selskapet kan innføre en aksjeeier eller en panterett via sluttbrukersystem eller via Altinn. Hvis regelverket endres skal en aksjeeier angis i aksjeeierboken med fødselsnummer, D-nummer, organisasjonsnummer eller aksjonær-ID, navn eller foretaksnavn samt adresse og eventuelt land. Videre skal det for hver aksjeeier fremgå antall aksjer og eventuelt aksjeklasse. I tillegg skal det eventuelt fremgå at aksjen er eid i sameie. Aksjeloven § 4-8 er også foreslått endret slik at panthaver identifiseres med fødselsnummer, D-nummer eller aksjonær-ID. Videre foreslår vi at tidspunkt for når selskapet fikk melding om pantsettelsen skal angis i aksjeeierboken slik at det klart fremgår når pantet fikk rettsvern. Selskapet vil ha mulighet til å endre opplysningene som er innført i aksjeeierboken, herunder fjerne en aksjeeier eller panthaver. Les mer om regelverksendringene som er foreslått i kapittel 10.

Særlig om skjema om eierskifte

Etter et eierskifte kan erverver velge å kontakte selskapet utenom løsningen for å bli innført som aksjeeier i aksjeeierboken eller sende inn melding om eierskifte elektronisk via Altinn.

Skjema om eierskifte vil være en innsendingstjeneste i Altinn. Kjøper eller selger finner riktig skjema i skjemakatalogen⁶ i Altinn, og fyller ut opplysninger om kjøper og selger. Utfyllingen kan også skje av en tredjepart, for eksempel en advokat, regnskapsfører eller andre. Det vil være kontroller i skjemaet som kontrollerer opp mot databasen hos Brønnøysundregistrene at selger faktisk eier aksjer i det aktuelle selskap, og at han ikke selger flere aksjer enn han har.

Det vil være krav om at både kjøper og selger signerer meldingen elektronisk. Når meldingen er signert elektronisk av begge to mottar selskapet en melding om eierskifte som skal behandles i sin meldingsboks i Altinn. Meldingen kan behandles både av selskapene som bruker sluttbrukersystem og via Altinn. Vi legger opp til en løsning hvor selskapet alltid må godkjenne eierskifter slik hovedregelen er etter aksjeloven § 4-15 andre ledd.

Hvis ervervet godkjennes blir den nye aksjonæren automatisk innført i aksjeeierboken. Kjøper får en melding om at han er innført i aksjeeierboken og selger får beskjed om at han er fjernet fra aksjeeierboken. For de tilfeller hvor selger bare har solgt deler av sine aksjer i et selskap, vil han få melding om at hans opplysninger i aksjeeierboken er endret.

Dersom selskapet ikke godkjenner ervervet, får kjøper og selger beskjed om dette og aksjeeierboken blir følgelig ikke oppdatert.

Særlig om skjema om pant i aksjer

---

⁶ <https://www.altinn.no/Skjema-og-tjenester/>

Panthaver kan velge å kontakte selskapet utenom løsningen for å bli innført som panthaver i aksjeeierboken eller sende inn melding om pant i aksjer elektronisk via Altinn. Uavhengig av hvordan selskapet får vite om panteretten kan panthaver innføres både via sluttbrukersystem og via Altinn.

Panthaver finner skjema om panterett i skjemakatalogen i Altinn. I likhet med skjema for eierskifte, kan også skjema for pantsettelse fylles ut av andre, for eksempel regnskapsfører. Det vil være kontroller i skjemaet som kontrollerer at pantsetter faktisk eier aksjer i selskapet, og at det ikke pantsettes flere aksjer enn pantsetter eier. Det er kun panthaver som må signere skjemaet elektronisk. Når panthaver har signert skjemaet mottar selskapet meldingen i sin meldingsboks i Altinn. Dersom selskapet godkjenner pantsettelsen, blir panteretten automatisk innført i aksjeeierboken. Pantsetter og panthaver får melding om dette. Hvis selskapet ikke godkjenner pantsettelsen, vil panthaver få melding om dette.

Varsler til aksjeeier og panthaver

Etter aksjeloven § 4-10 skal aksjeeieren få melding om at han er innført i aksjeeierboken. Aksjeeieren skal også få melding dersom opplysningene som er innført endres, jf. aksjeloven § 4-10 andre ledd.

Med elektronisk aksjeeierbok vil aksjeeieren få melding i sin meldingsboks i Altinn når han blir innført. Det vil også bli sendt melding til aksjeeieren når det skjer endringer i de registrerte opplysningene hans, for eksempel at det innføres en panterett eller at aksjeeierens antall aksjer endres. Panthaver vil få varsel når en panterett er innført, og dersom det skjer endringer på en panterett som allerede er innført.

Meldingene vil automatisk bli sendt til aksjeeiernes meldingsboks i Altinn når det skjer endringer i elektronisk aksjeeierbok. Det er kun aksjeeiere med fødselsnummer, D-nummer eller norsk organisasjonsnummer som mottar melding i Altinn.

Utenlandske aksjeeiere som er identifisert med aksjonær-ID må få melding fra selskapet utenom Altinn. I tillegg kan det være nødvendig for selskapet å sende melding utenom Altinn til aksjeeiere som etter aksjeloven § 18-5 ikke godtar elektronisk kommunikasjon mellom selskapet og aksjeeier. I disse tilfeller kan selskapet sende en utskrift av registreringen i aksjeeierboken. Det er selskapets ansvar å sørge for at aksjeeieren får de varsler han skal ha på det riktige formatet

Korrigerings av feil

Dersom det skjer noe feil ved innføringen, for eksempel at selskapet godkjenner et eierskifte som ikke skulle vært godkjent, må selskapet selv rette dette opp ved å oppdatere boken på nytt. De vil da ha muligheten til å merke den nye innsendingen med at dette er en korrigerings. På den måten vil man ha oversikt over hva som er reelle hendelser og hva som er korrigerings.

Hjelp fra Foretaksregisteret ved føring av elektronisk aksjeeierbok

Selskapet vil motta en melding i Altinn når det blir registrert endringer i selskapets kapital i Foretaksregisteret. Dette er en påminnelse om at selskapet må oppdatere den elektroniske aksjeeierboken.

Videre vil det være en kontroll i aksjeeierboken slik at selskapet mottar et varsel dersom det ikke er samsvar mellom det totale antall aksjer i aksjeeierboken og det antallet aksjer som er registrert i Foretaksregisteret. Dette varselet kommer når selskapet legger til eller fjerner en aksjeeier i aksjeeierboken. Det er også aktuelt dersom opplysningene om antall aksjer på en aksjeeier endres.

Dette skal hjelpe selskapet til å oppdage feil ved innføringen, for eksempel hvis det legges til flere aksjer i aksjeeierboken enn det som er registrert i Foretaksregisteret. Videre vil det være et press på selskapet om å korrigere forholdene slik at det er samsvar mellom aksjeeierboken og registreringen i Foretaksregisteret.

Det vil ikke være en sperre på registreringen i aksjeeierboken. Dette innebærer at selskapet har mulighet til å overstyre registreringen slik at det ikke er samsvar mellom registreringen i Foretaksregisteret. Begrunnelsen for dette er at samhandlingen med Foretaksregisteret kun er et hjelpemiddel for selskapet i føringen av aksjeeierboken. Styret har fortsatt fullt ansvar for føringen av aksjeeierboken og at den til enhver tid er korrekt.

5.4.Overgang mellom elektronisk aksjeeierbok og VPS

Etter aksjeloven § 4-11 kan et aksjeselskap velge å ikke føre aksjeeierbok, men registrere aksjene i et verdipapirregister med tillatelse etter verdipapirregisterloven § 3-1. Pr i dag er Verdipapirsentralen ASA (VPS) operatør av det eneste verdipapirregisteret med konsesjon etter denne bestemmelsen.

Når et selskap registreres i et verdipapirregister skal det ikke selv lenger føre aksjeeierbok. Oversikten over hvem som eier selskapets aksjer, aksjeeierregisteret, vil da fremgå av VPS' verdipapirregister. Oppdatering av registeret er således utenfor selskapets kontroll.

Løsningen skal håndtere at et selskap går fra å føre aksjeeierbok til registrering av aksjer i et verdipapirregister, og omvendt.

Når aksjeselskapet blir registrert i verdipapirregisteret, vil den elektroniske aksjeeierboken få en status som tilsier at den er inaktiv. Aksjeeierboken vil ikke slettes, men selskapet vil kun ha tilgang på historiske opplysninger fra aksjeeierboken. Det vil ikke være mulig å sende inn eller behandle meldinger om eierskifte og pantsettelse gjennom tjenesten elektronisk aksjeeierbok. Dette er ting som etter registreringen i VPS håndteres gjennom en kontofører for VPS som forestår registreringen i verdipapirregisteret.

For å bli registrert i VPS, må selskapet i dag kontakte en av VPS' kontoførere. Det kan være en bank, eller et verdipapirforetak. Vi mener derfor det er hensiktsmessig at det er registreringen i VPS som medfører at den elektroniske aksjeeierboken blir inaktiv.

Når selskapet er registrert i VPS, er tanken at informasjonen om hvem som eier aksjer i selskapet skal kunne overføres fra den elektroniske aksjeeierboken til VPS. Dette vil lette arbeidet for selskapet i forbindelse med overføring til VPS.

For å optimalisere dette bør det være god kontakt mellom Brønnøysundregistrene og VPS i et utviklingsprosjekt. Man bør sørge for at det er teknisk interoperabilitet mellom de to systemene.

Et selskap kan også velge å gå fra registrering i VPS til å føre aksjeeierbok. I helt spesielle tilfelle kan VPS også beslutte å slette et selskap fra verdipapirregisteret. Ved sletting som besluttes av selskapet, må selskapet ta kontakt med kontofører for å få avsluttet sin VPS-registrering etter de prosedyrer som gjelder for dette i VPS' Regelverk og Standardvilkår. Det er naturlig at VPS ved sletting av et aksjeselskap fra VPS varsler Brønnøysundregistrene. Basert på denne informasjonen fra VPS kan den elektroniske aksjeeierboken gjøres aktiv igjen, og selskapet vil ha mulighet til å føre aksjeeierboken slik de hadde før overgangen til VPS. Også her vil arbeidet for selskapet i forbindelse med

overføringen kunne lettes ved at informasjon om gjeldende aksjeeiere overføres fra VPS til elektronisk aksjeeierbok.

I tilknytning til ovennevnte må det presiseres at det er en rekke forhold, blant annet knyttet til selskapsrettslige, tingsrettslige og skattemessige forhold som må hensyntas. Utsteder kan således ikke utelukkende overlate dette til Brønnøysundregisteret og VPS.

5.5. Aksjeeierboken når selskapet omdannes eller avvikles

Når et aksjeselskap blir slettet fra Foretaksregisteret vil den elektroniske aksjeeierboken i Altinn automatisk bli inaktiv.

Dette vil medføre at styret ikke kan endre aksjeeierboken, verken via portalen eller via sluttbrukersystem. Videre vil det ikke være mulig for aksjeeiere og sende inn skjema om eierskifte eller pantsettelse. Aksjeeierboken vil heller ikke være offentlig tilgjengelig for innsyn etter at selskapet er slettet.

Avviklingsstyret som er registrert i Foretaksregisteret vil imidlertid ha tilgang til den elektroniske aksjeeierboken. Aksjeeierboken vil være tilgjengelig for avviklingsstyret i så mange år som loven krever for oppbevaring av aksjeeierboken etter avvikling av selskapet.

Dersom selskapet omdannes til en annen organisasjonsform (allmennaksjeselskap og borettslag), vil også den elektroniske aksjeeierboken bli inaktiv, med de samme følger som beskrevet ovenfor.

5.6. Innsyn i elektronisk aksjeeierbok

5.6.1. Innledning

Hovedmålsettingen med elektronisk aksjeeierbok er å legge bedre til rette for offentlig innsyn i opplysninger om aksjeeierskap. Ulike aktører har forskjellige behov med hensyn til innsyn i elektronisk aksjeeierbok. Eksempelvis kan en som skal kjøpe aksjer i et selskap ha interesse i hvem som eier aksjer i et selskap, mens offentlige myndigheter kan ha behov for å vite hvilke selskap en bestemt person eier aksjer i. Disse behovene har vi beskrevet nedenfor. Vi har vurdert hvorvidt det skal være mulig å gi innsyn på en aksjeeier slik at man kan se hans aksjer på tvers av selskap. Videre er det flere alternativ for hvordan det skal gis innsyn i aksjeeierbøkene. Det kan enten gis innsyn via Altinn med krav om innlogging eller det kan gis innsyn via en egen nettside. Det er også mulig å tilby opplysningene i aksjeeierbøkene som åpne data.

Den videre fremstilling skiller mellom de ulike aktørene vi mener kan ha interesse av å få innsyn i eierforholdene i norske selskap. For hver aktør er det vurdert hvordan deres behov for innsyn kan ivaretas på en best mulig måte.

5.6.2. Selskapet selv

Et av formålene med aksjeeierbok er at selskapet selv skal ha oversikt over hvem som eier aksjene i selskapet. I den elektroniske aksjeeierboken vil selskapet enkelt se hvem som eier selskapets aksjer. I tillegg vil det ha oversikt over hvem som har eid aksjene tidligere. Disse historiske opplysningene vil være tilgjengelig for selskapet like lenge som oppbevaringskravet i aksjeloven krever. Per i dag er kravet om at opplysningene skal være tilgjengelige i 10 år. Vi har i kapittel 10 foreslått at oppbevaringskravet reduseres til 5 år.

Opplysningene vil være tilgjengelige i Altinn. Det vil si at styremedlemmene i selskapet må logge seg inn i Altinn for å få innsyn.

5.6.3. Aksjeeieren

En aksjeeier vil ha innsyn i aksjeeierboken til et selskap på samme måte som enhver har tilgang. Les nærmere om dette nedenfor. I tillegg har aksjeeier et behov for å kunne se alle sine aksjer på tvers av selskap. Det vil si at en aksjeeier får full oversikt over alle sine aksjer uten å måtte søke på hvert enkelt selskap. Det vil være krav om at aksjeeier er innlogget i Altinn for å kunne se alle sine aksjer.

Det vil også være mulig for aksjeeier å se historiske opplysninger om sine aksjer i Altinn. Aksjeeier skal kunne se historiske opplysninger i like lang tid som loven gir selskapet krav til oppbevaring.

5.6.4. Enhvers rett til innsyn

Et av formålene med å ha elektronisk aksjeeierbok er å gi lettere tilgang til eierforholdene i norske aksjeselskap.

Enhver har rett til å få innsyn i aksjeeierboken til et selskap i henhold til aksjeloven.

Hvordan får enhver innsyn – presentasjon av alternativer

Vi har sett på to alternativer for hvordan opplysningene om aksjeeierboken skal kunne gjøres offentlig tilgjengelig. Det knytter seg fordeler og ulemper til begge to. Det springende punktet er hvor offentlig tilgjengelig disse dataene skal være, og for hvem. Begge alternativene er teknisk løsbare og konseptet kan således håndtere begge løsningene. Den videre fremstilling vil derfor kun belyse noen av de momentene vi ser må vurderes når man skal fastslå hvordan enhver skal få innsyn i opplysningene som fremgår av elektronisk aksjeeierbok.

Det første alternativet er å lage en innsynstjeneste i Altinn. Dette kan for eksempel gjøres på samme måte som man kan bestille firmaattest i Produkter og tjenester fra Brønnøysundregistrene⁷.

Det er kun personer med fødselsnummer og D-nummer som har mulighet til å logge inn i Altinn, og dermed tilgang til opplysningene hvis innsynstjenesten legges i Altinn. Aksjeeiere som har aksjonær-ID vil dermed ikke få innsyn i den elektroniske aksjeeierboken via Altinn. Selv om en slik løsning utelukker personer uten fødsels- eller D-nummer vil tjenesten fortsatt gjøre opplysningene om aksjeeiere i ulike aksjeselskap mer offentlig tilgjengelig enn det er i dag når man må kontakte hvert selskap. Den vil sørge for at arbeidstakere, journalister, forretningspartnere og andre med fødsels- eller D-nummer kan få oversikt over hvem som eier aksjer i et selskap. En slik løsning vil også gjøre terskelen for å få innsyn noe høyere enn om tjenesten er tilgjengelig fra en nettside uten krav om innlogging.

Det vil også være mulig å ha innsynstjenesten i Altinn med krav om innlogging, men der sikkerhetsnivået legges så lavt at det vil være mulig å få tilgang selv om en ikke har fødsels- eller D-nummer. Brukere vil i slike tilfeller lage seg en profil i Altinn, med eget brukernavn og passord. Dette er mulig dersom en ønsker at det skal være en terskel, altså innlogging, for å se opplysningene uten at noen utelukkes. Spørsmålet er om departementet ønsker at disse opplysningene skal være tilgjengelige for alle, også de uten fødsels- eller D-nummer.

---

⁷ <https://www.altinn.no/no/Skjema-og-tjenester/Etater/Bronnoysundregistrene/Produkter-og-tjenester-fra-Bronnoysundregistrene/>

Det at man har en terskel i form av innlogging via ID-porten for å få innsyn vil kunne redusere antallet som slår opp på et selskap bare av nysgjerrighet. Dette vil igjen medføre at personopplysninger ikke spres mer enn nødvendig. Det vil dessuten medføre lavere risiko for massenedlasting av hele eller deler av databasen.

Dersom man skal lage en tjeneste som er helt åpen for absolutt alle, også utenlandske personer, kan det ikke stilles krav om innlogging. Vi ser da for oss en egen nettside for søk på aksjeeieropplysninger. Fordelen med en slik løsning er at den er tilgjengelig for alle og enhver. Samtidig kan det være en ulempe ettersom det kan få virkninger for det norske markedet. Er det slik at også for eksempel utenlandske investorer skal ha full oversikt over det norske markedet? Dersom man lager en innsynsløsning uten innlogging i Altinn, er det viktig at man lager denne på en måte som forhindrer maskinelle søk. Dersom man har en løsning som tillater enhver å foreta maskinelle søk, ville det være lett for en datakyndig person å tappe databasen. Med tilgang på hele databasen, vil vedkommende kunne sammenstille data og få tilgang på en persons samlede aksjeportefølje.

Når det gjelder tilgang til skattelister, har Skatteetaten gått fra full åpenhet til krav om pålogging via ID-porten. I tillegg gis skattyter mulighet til å se hvem som har fått innsyn i skatteopplysningene hans. Dette var begrunnet i flere ting. For det første gjorde personvern hensyn gjeldende. Mange fant det ubehagelig at opplysningene lå så åpent tilgjengelig på nett som de gjorde. I tillegg gjør tilgjengeliggjøring av elektroniske data det mulig å sammenstille flere kilder. For eksempel ble det laget en tjeneste som koblet sammen informasjon fra skattelister og GPS-funksjonalitet. Dette gjorde at skattelister kunne være et egnet redskap for målretting av kriminelle handlinger.

Basert på de hensyn som er nevnt ovenfor, mener vi at det er mest hensiktsmessig å lage innsynstjenesten i Altinn.

Hva skal enhver få innsyn i?

Det er helt klart at allmennheten skal ha mulighet til å slå opp i aksjeeierboken til et enkelt selskap. Det er det aksjeloven legger opp til i dag, og vi ser ingen grunn til å endre dette.

Ved opprettelse av elektronisk aksjeeierbok vil det imidlertid være lettere å sammenstille dataene i de ulike aksjeeierbøkene. Dette medfører at det vil være mulig å kunne presentere alle aksjene en fysisk eller juridisk person eier på tvers av aksjeeierbøkene. Det vil være teknisk løsbart å avgi alle aksjene en aksjeeier har på tvers av selskap uavhengig av hvordan man velger å ha innsynstjenesten. Dette innebærer at det kun er nødvendig å avgjøre hvorvidt det er ønskelig at enhver skal ha rett til å få se alle aksjene en fysisk eller juridisk person eier.

På den ene siden vil et søk på person som gir treff på tvers av selskaper, gi bedre innsyn i eierskap- og maktstrukturer i samfunnet. Man vil enkelt kunne se hvilke aksjer en person eier.

På den andre siden mener vi at formålet med aksjeeierboken ikke er å gi innsyn i alle aksjene en aksjeeier eier, men hvem som eier aksjene i det konkrete selskapet jf. aksjeloven § 4-6. Dette innebærer at vi i vår personvernretning ser at det er behov for å få fastsatt et rettslig grunnlag dersom det skal gis et slikt innsyn. Vi mener i tillegg at det er lite personvernvennlig med en slik løsning. Av den grunn mener vi at det ikke skal være adgang til å foreta søk på person.

5.6.5. Offentlig myndighet

Som vi tidligere har redegjort for, vil det at man samler elektroniske data om aksjeeiere i en database, gi mulighet for sammenstillinger. Selv om vi overfor har konkludert med at enhver ikke skal kunne søke på en aksjeeier for å se alle aksjene mener vi at det vil være hensiktsmessig at offentlige myndigheter har et utvidet innsyn.

Med utvidet innsyn, menes en maskinell mulighet utenfor Altinn, eksempelvis WebService, til å slå opp på en aksjeeier og se alle hans eierposter. I tillegg bør de ha mulighet til å se historikk. Det vil være enklere å se konsernstrukturer og reelle rettighetshavere med en slik løsning.

Det er helt klart at offentlige myndigheter vil kunne utøve sine oppgaver mer effektivt med tilgang på denne informasjonen. For eksempel kan det være nyttig for SSB å ha tilgang til hele databasen for statistiske formål. Det kan også være relevant for politiet å ha innsyn i alle aksjene til en aksjeeier for å kunne avdekke økonomisk kriminalitet. Hvilke offentlige myndigheter som skal ha tilgang på opplysningene, må reguleres nærmere i regelverket. I alle tilfeller vil offentlige myndigheter ha samme innsynsmuligheter som enhver privatperson, da aksjeeierboken som sådan er offentlig.

5.6.6. Aktører med begrunnet behov for innsyn

Det er også enkelte andre aktører enn offentlige myndigheter som kan ha behov for utvidet innsyn i den elektroniske aksjeeierboken for enklere kunne oppfylle sine lovpålagte plikter.

Etter vår mening vil det være mulig å gi en utvidet innsynsmulighet for enkelte aktører basert på at de har et begrunnet behov for å få innsyn.

Hvitvaskingsloven fastslår at rapporteringspliktige⁸, herunder bankene, plikter å foreta en kundekontroll. Dette skal skje ved etablering av kundeforholdet og skal oppfølges løpende. Kundekontrollen skal blant annet omfatte en bekreftelse av identiteten til reelle rettighetshavere.

I dag baserer bankene seg på opplysninger hentet fra noteopplysninger i årsregnskapet, opplysninger hentet fra stiftelsesdokument eller egendeklarasjon fra selskapet. Disse opplysningene er i stor grad bearbeidet manuelt.

Det er ingen tvil om at kvaliteten kan variere, da manuell behandling av data alltid vil kunne medføre en risiko for feil, typisk feiltasting. I tillegg er dette gamle data. Noteopplysningene gjelder foregående regnskapsår og opplysningene om stifterne er kun korrekt på stiftelsestidspunktet. Kontrollen som de rapporteringspliktige skal gjøre i forkant og under kundeforholdet vil bli forbedret med tilgang på løpende oppdaterte opplysninger om eierforholdene. I tillegg vil det være enklere å utføre kontrollen fortløpende når det kan gjøres via et online søk enn å kontakte selskapet slik dagens løsning er. For eksempel vil bankene som baserer seg på egendeklarasjon fra selskapene om eierforholdene kunne erstatte en slik deklarasjon med en egen kontroll ved å se i aksjeeierboken. Om bankene likevel fastholder på denne praksisen, vil de kunne bruke opplysningene fra aksjeeierboken til å kontrollere riktigheten av det selskapene oppgir. Kvaliteten på kontrollen blir dermed bedre. Mulighet for å søke på en fysisk eller juridisk person, og se alle hans aksjer vil lette kontrollen. Det vil også kunne være enklere for selskapet selv, siden selskapet slipper å legge til rett for å gi informasjonen.

---

⁸ http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-03-06-11#KAPITTEL_2

En samlet oppstilling vil også kunne være nyttig for arvinger, bostyrere og namsmenn.

Aksjonærregisteret har i dag en rekke aksjer som er eierløse, det er ingen som vet hvem som eier de. Dette vil typisk kunne skje dersom en person eier aksjer i et selskap, og ingen arvinger eller andre er klar over dette. Etter aksjeeierens død er det derfor ingen som vet at aksjene skal overtas. En slik innsynsløsning vil trolig kunne avhjelpe dette. En samlet oppstilling som viser alle aksjene en aksjeeier eier på tvers av selskap vil kunne være særdeles nyttig for arvinger og bostyrere i det de skal kartlegge eiendelene etter en avdød aksjeeier. Eller for eksempel for en namsmann som skal ta utlegg.

Det vil også være mulig at pressen har tilgang til databasen slik at de kan se hvem som eier aksjer på tvers av selskap. Vi har fått en henvendelse fra Kommunal Report som viser til Stortingets vedtak om å «styrke journalisters mulighet til å utøve undersøkende journalistikk». Kommunal Report ønsker at dataene gjøres tilgjengelig som åpne data. Dette vil være teknisk mulig å gjennomføre, men på bakgrunn av drøftelsene overfor mener vi at dette også kan løses med en online tilgang for pressen. Pressens bruk av opplysningene fra elektronisk aksjeeierbok kan reguleres. For eksempel er pressens bruk av skattelisten begrenset til å kun brukes i forbindelse med selvstendig redaksjonelt arbeid. Videre kan ikke pressen tilgjengeliggjøre eller legge ut hele eller deler av skattelisten for personlige skattytere i søkbar form på internett, eller annen måte. Pressen kan likevel utarbeide topplister og omtale enkeltpersoner i avisartikler. Det vil være mulig å regulere noe lignende i forbindelse med elektronisk aksjeeierbok. Eksempelvis kan man skille mellom fysiske og juridiske personer som er aksjeeiere. Et annet eksempel er at pressen kan utarbeide «topplister» slik at kan se alle selskap en konkret person eier mer enn 25 % av aksjene, altså presentere data på tvers av selskap i et begrenset omfang.

Som for offentlige myndigheter, må også rettigheten til utvidet innsyn reguleres. Det vil være mulig å gi innsyn ved online tilgang til databasen eller som et spesialprodukt. Avhengig av hvilket begrunnet behov aktøren har for innsyn må det være mulig å både kunne se gjeldende og historiske opplysninger i aksjeeierboken. Det må også lovfestes at man har lov til å behandle personopplysninger.

6. Sanksjoner ved manglende oppdatering av aksjeeierboken

Selskapet har plikt til å oppdatere aksjeeierboken uten opphold. Vi har fått innspill på at flere er i tvil om aksjeeierboken kommer til å bli oppdatert slik loven krever. Det har blitt stilt spørsmål om Brønnøysundregistrene skal ha mulighet til å sanksjonere selskapene.

Brønnøysundregistrene har vurdert om det vil være mulig å sanksjonere selskapene og funnet at det ikke vil være gjennomførbart ettersom det vil være vanskelig å kontrollere hvorvidt selskapene faktisk oppdaterer aksjeeierboken. For eksempel har ikke vi mulighet til å kontrollere om et eierskifte i selskapet faktisk blir registrert. Det skal fortsatt være selskapet sitt ansvar at aksjeeierboken er oppdatert til enhver tid, slik det er i dag.

Det er imidlertid flere forhold som kan bidra til at selskapene faktisk oppdaterer aksjeeierboken når den blir pliktig å føre elektronisk i Altinn.

For det første er vi av den oppfatning at muligheten for innsyn i den elektroniske aksjeeierboken kan bidra til at selskapet kommer til å oppdatere aksjeeierboken fortløpende. Det vil være mye mer

synlig at selskapene ikke har oppdatert aksjeeierbok når den ligger tilgjengelig på nett enn etter dagens ordning når man må møte på selskapets forretningskontor for å få aksjeeierboken.

Eierskifter er viktig å få innført i aksjeeierboken slik at den til enhver tid er oppdatert. For å sikre at eierskifte innføres foreslår vi at det fastsettes at det er de aksjeeierne som fremgår av aksjeeierboken som har aksjeeierrettigheter, som for eksempel å bli innkalt til generalforsamling og stemme på generalforsamling mv. Dette innebærer at kjøper av en aksje vil legge press på selskapet om å bli innført i aksjeeierboken for å kunne utøve sine rettigheter.

Etter dagens bestemmelse er det et unntak for utbytte og andre utdelinger. For å ha disse rettighetene må aksjeeieren ikke være innført i aksjeeierboken. Vi mener at man må vurdere om dette unntaket kan opprettholdes. Retten til nye aksjer ved kapitalforhøyelse mener vi kun skal være når kapitalforhøyelsen er registrert i Foretaksregisteret og de nye aksjeeierne er innført i aksjeeierboken.

Brønnøysundregistrene er av den oppfatning at dersom de selskapsrettslige virkningene er knyttet til hvorvidt man er innført i aksjeeierboken eller ikke, vil dette bidra til at selskapet oppdaterer aksjeeierboken når det er nødvendig.

Kapitalendringer får virkning når de blir registrert i Foretaksregisteret. For å sikre at aksjeeierboken oppdateres i etterkant vil Foretaksregisteret sende melding til selskapet om at det er registrert kapitalendringer. Meldingen vil fungere som en påminnelse for selskapet om å oppdatere aksjeeierboken. Dersom selskapet ikke oppdaterer aksjeeierboken etter å ha endret antall aksjer i Foretaksregisteret vil det ikke være samsvar i den elektroniske aksjeeierboken. Det er imidlertid ikke meningen at Foretaksregisteret skal ha noen kontroll på hvorvidt selskapet faktisk oppdaterer aksjeeierboken.

Brønnøysundregistrene har på denne bakgrunn ikke funnet det aktuelt å foreslå sanksjoner.

7. Personvernsammendrag

Her er et sammendrag av vår personvernutredning. Hele personvernutredningen er vedlagt.

Som nevnt tidligere vil en av hovedutfordringene være at opplysningene om alle aksjeeiere i norske aksjeselskap nå skal registreres *ett sted*. Man vil få mange personopplysninger lagret i en og samme database. Dette utgjør i seg selv en risiko, ved at dersom opplysningene ikke er tilstrekkelig godt nok sikret, så vil en ved innbrudd kunne få tilgang til eller kunne manipulere store mengder data. Dette stiller store krav til informasjonssikkerhet. Vi må derfor sørge for at alle krav til sikkerhet er oppfylt i løsningen.

Det vil være teknisk mulig å sammenstille opplysningene på en annen måte enn tidligere, som for eksempel ved å gjøre søk på person og få en oversikt over alle aksjene denne personen eier. Dette mener vi vil være utenfor det opprinnelige formålet med aksjeeierboken. Skal det være mulig må det foreligge et nytt behandlingsgrunnlag. Vi ser at det i særlige tilfeller kan være behov for offentlige etater eller andre aktører, som for eksempel banker, å få en samlet oversikt over alle aksjene en person eier. Dette bør i så fall reguleres i lov eller forskrift, hvor det klargjøres hva som skal være vilkårene for å få tilgang på opplysninger ved søk på person.

Flere kommer til å få tilgang til opplysningene med den nye løsningen. Dette er jo hovedhensikten med den nye ordningen. Det vil likevel være mulig å begrense personvernulempene ved å velge en løsning hvor man må logge seg inn i Altinn for å kunne få tilgang til opplysninger, slik vi har foreslått. Datatilsynet har tidligere uttalt at de kun ønsker at de som har reelt behov for opplysningen skal få tilgang til dem. Ved en slik løsning kan man i større grad oppnå dette.

Når opplysningene gjøres mer tilgjengelig og dermed når fram til flere, gjør det at personvernkonsekvensene blir større dersom opplysningene er feil eller ikke oppdatert. Det vil være en ulempe for personvernet dersom det overhodet ikke skal være mulig for noen å rette opplysninger, hvis selskapet av en eller annen grunn ikke korrigerer dette selv. Dette kan avhjelpes ved at man lager en «sikkerhetsventil» i form av en lovhjemmel, som gir administrator rett til å gå inn i løsningen, og retter opp feil, i særlige tilfeller.

Personopplysningsloven stiller krav til den som etter loven kan defineres som behandlingsansvarlig. Det må derfor klargjøres hvem som faktisk er behandlingsansvarlig for den elektroniske aksjeeierboken, eller de ulike delene av den, og for opplysningene som ligger i løsningen. Det er ikke helt klart for oss hvem som kan defineres som behandlingsansvarlig etter personopplysningslovens definisjon. Her kan det være at vi får rollen både som behandlingsansvarlig og databehandler, alt etter hvilke opplysninger det er snakk om og hvordan de er behandlet. Vi ser behov for at dette drøftes nærmere med Datatilsynet, og at det klargjøres nærmere i forskrift eller lov.

8. Innsyn i aksjeeierregister for selskap registrert i et verdipapirregister

Det fremgår av tillegget til tildelingsbrevet at rapporten skal beskrive mulige løsningsalternativer for tilgjengeliggjøring av opplysninger om aksjeeiere i aksjeselskaper registrert i et verdipapirregister, med tilhørende kostnadsestimater og gevinster.

Det er i dag registrert 867 aksjeselskap og 231 allmennaksjeselskap hos Verdipapirsentralen (VPS).

Vi har kun vurdert innsyn i aksjeeierne i aksjeselskapene som er registrert i et verdipapirregister, ikke allmennaksjeselskapene. Bakgrunnen for dette er at elektronisk aksjeeierbok først og fremst får innvirkning for aksjeselskap. Vi mener at alle aksjeselskap bør likestilles slik at det vil være like muligheter for innsyn, uavhengig av om noen selskap frivillig har valgt å registrere sine aksjer i et verdipapirregister. Dersom det også skal være mulig å få innsyn i aksjeeierne i allmennaksjeselskap må det vurderes nærmere ettersom det kan være andre hensyn som gjør seg gjeldende. Blant annet mener VPS at man kan risikere at investorer som har mulighet til det vil velge å legge seg bak en forvalter eller et utenlandsk investeringsselskap.

Et verdipapirregister er i utgangspunktet underlagt taushetsplikt jf. verdipapirregisterloven § 8-1. Unntak fra dette gjelder hvis annet er fastsatt i lov. Det følger av verdipapirregisterloven § 8-2 nr. 5 at «dersom noen med hjemmel i lov har krav på opplysninger og opplysningene finnes i et verdipapirregister, har vedkommende rett til å få disse opplysningene fra verdipapirregisteret.» Dette innebærer at når det følger av aksjeloven at det er alminnelig innsynsrett i aksjeeierboken, så oppheves VPS' taushetsplikt.

Verdipapirregisterloven § 8-2 jf. aksjeloven, gir ikke VPS hjemmel til å gi innsyn til enhver om hvilke selskap en navngitt investor eier aksjer i. Bestemmelsen er forstått slik at innsynsretten gjelder det til

enhver tid gjeldende aksjeeierregisteret. Det vil si at unntaket for taushetsplikt ikke gjelder for historisk informasjon.

Etter gjeldende rett har både Finanstilsyn, skattemyndigheter, politi og regulerte markedsplasser tilgang til alle opplysninger i verdipapirregisteret. Skattemyndighetenes innsynsrett er sikret gjennom bestemmelser i verdipapirregisterloven og ligningsloven, mens det følger av verdipapirregisterloven § 8-6 at politiet, Finanstilsynet og norsk regulert marked har krav på direkte elektronisk tilgang til opplysninger i norske verdipapirregister. Denne tilgangen gir mulighet for å søke på tvers av selskaper og på historikk. Også forskere har en utvidet innsynsmulighet i verdipapirregisteret etter verdipapirregisterloven §§ 8-3 og 8-4.

Verdipapirregisteret inneholder flere opplysninger enn det som fremgår av en aksjeeierbok etter aksjeloven. Før det kan gis innsyn i en aksjeeierbok må derfor boken «etableres» ved at det gjøres et uttrekk av opplysningene som skal inngå i denne etter bestemmelser i aksjeloven. Dette uttrekket gjøres i dag av VPS kl. 2300.

Vi har hatt en dialog med VPS for å kunne beskrive ulike alternativ for hvordan det skal være mulig å få innsyn i opplysninger om aksjeeiere i aksjeselskaper som er registrert i VPS. Det er tre ulike alternativ for innsyn i VPS. Disse alternativene er beskrevet nedenfor. Alle løsningene er teknisk mulig å gjennomføre.

8.1.Løsningsalternativer for innsyn

Det første alternativet er å gi tilsvarende innsyn i aksjeselskap som er registrert i et verdipapirregister som for aksjeselskap som fører elektronisk aksjeeierbok. Dette innebærer at det vil være et felles søk for å få innsyn i alle aksjeselskap. Søket vil gi treff uavhengig av om selskapet er registrert i VPS eller om det fører elektronisk aksjeeierbok.

Etter vår mening skal det gis innsyn i elektronisk aksjeeierbok via Altinn der det stilles krav om innlogging. Ved spørringer mot VPS-registrerte selskaper vil Altinn bli definert som bruker og slipper inn til forhåndsdefinerte tjenester i VPS. Data for den enkelte spørring vil så bli levert fra VPS til Altinn som presenterer dataene. VPS har fremhevet at tidspunkt for tilpasningen må avstemmes med VPS' øvrige utviklingsoppgaver. Fordelen ved en felles innsynstjeneste er at brukerne kun behøver å forholde seg til en plattform. Dette innebærer at alt av innsyn i eierforhold i alle norske aksjeselskap samles på ett sted.

Et annet alternativ er en løsning hvor det gis innsyn i opplysninger om aksjeeierbøkene fra verdipapirregisteret i Altinn, men med en forsinkelse. Det er begrunnet i det norske verdipapirmarkedet og dets aktører. Hvor lang forsinkelsen bør være må vurderes i denne sammenheng. Det gjøres oppmerksom på at hvis alternativ nummer 2 velges, må det klargjøres i Altinn at opplysningene fra aksjeeierregistrene ikke er oppdaterte. Videre er det behov for en lovendring, i aksjeloven eller i verdipapirregisterloven, som sikrer VPS hjemmel til å utlevere opplysninger fra historiske aksjeregister.

Det tredje alternativet er at innsyn i opplysninger om aksjeeiere i aksjeselskap som er registrert i et verdipapirregister skal fortsette å være slik dagens løsning er. Selv om dette alternativet ikke tilbyr like lett innsyn i aksjeeierne i verdipapirregisteret vil det være mulig å få treff ved søk i innsynstjenesten til elektronisk aksjeeierbok om at selskapet er registrert i VPS.

8.2. Økonomiske konsekvenser av at opplysninger fra verdipapirregisteret gjøres mer tilgjengelig for allmennheten

VPS krever i dag vederlag for innsyn i verdipapirregisteret. NOU 2000: 10 side 142 sier følgende om betaling for utlevering av opplysninger fra et verdipapirregister: «Utvalget har vurdert i hvilken grad verdipapirregistrene bør kunne kreve vederlag for utlevering av registrerte opplysninger. Utvalget finner i utgangspunktet at det bør kunne kreves betaling for slike opplysninger. Verdipapirregistrene skal drives på kommersielle vilkår, og en omfattende plikt til å levere ut opplysninger uten vederlag vil kunne være uheldig for muligheten til konkurranse med utenlandske verdipapirregistre, ettersom informasjonsuthenting kan kreve til dels store ressurser.»

I dialogen vår med VPS har de uttalt at dersom opplysningene fra verdipapirregisteret skal gjøres tilgjengelig for allmennheten via Altinn må de få dekket sine kostnader til utlevering av opplysninger med et rimelig fortjenesteelement. Det er vanskelig å angi hvor mye dette vil være før man vet mer konkret hvordan løsningen skal være og hva det krever av utvikling og drift. Det må videre tas hensyn til at VPS, som følge av at opplysninger som er innhentet og kvalitetssikret av VPS gjøres tilgjengelig for allmennheten, vil kunne få reduserte inntekter fra vederlag for utlevering av opplysninger. Slik tilgjengeliggjøring åpner også for at andre kan kapitalisere på opplysninger innhentet og kvalitetssikret av VPS, offentliggjort via Altinn. Det må i denne forbindelse også hensyntas at VPS med dagens markedssituasjon ikke uten videre kan snu seg til sine kunder og kreve disse inntektene erstattet på andre måter. Her vises til at det er økt konkurranse mellom verdipapirsentraler, og mellom verdipapirsentraler og andre tjenesteytere som tilbyr føring av aksjeeierbøker for utstedere og forvaltere som tilbyr nominee-registrering. Å beregne disse tapte inntektene vil kreve en del tid fra VPS sin side, og det avhenger av hvor oppdaterte opplysningene skal være og i hvilken grad det vil være begrensninger med henhold til antall selskap det kan søkes på samtidig osv.

9. Forenkling

I dette kapitlet blir det redegjort for ulike effekter av krav om å føre elektronisk aksjeeierbok. Det er særlig fokus på effekter som kan være forenkling for næringslivet.

9.1. Elektronisk stiftelse

Et selskap som er stiftet elektronisk vil ha strukturerte opplysninger om stifterne som kan brukes til førstegangsutfylling av elektronisk aksjeeierbok. Dette vil være effektivt for selskapene som ikke behøver å legge til de samme opplysningene i stiftelsesdokumentet og deretter i aksjeeierboken. Vi forventer at den elektroniske løsningen for stiftelse av aksjeselskap (lanseres i 2015) i løpet av kort tid vil bli benyttet av fleste nye aksjeselskap. Antallet nye aksjeselskap har de siste par årene lagt på i overkant av 25 000.

9.2. Registrering og gjenbruk av aksjonær ID

Utenlandske aksjeeiere som ikke har fødselsnummer/D-nummer eller organisasjonsnummer vil bli registrert med aksjonær-ID. Det vil være nyttig at utenlandske aksjeeiere identifiseres i aksjeeierboken med tilsvarende identifikator som Skatteetaten benytter i sitt aksjonærregister. I tillegg er det en fordel at aksjonær-ID genereres allerede ved registrering i aksjeeierboken, og dermed kan gjenbrukes ved aksjonærregisteroppgaven. Dette medfører at en aksjeeier som eier

aksjer i flere selskap kan bruke sin aksjonær-ID med en gang, i stedet for å vente til det blir generert av Skatteetaten.

Det vil også bli knyttet fødselsdato og hvilket land aksjeeieren er hjemmehørende i til aksjonær-IDen. Dette er positivt for Skatteetaten som per dags dato ikke har disse opplysningene. Elektronisk aksjeeierbok kan således bidra til at en person ikke får utstedt flere ulike aksjonær-IDer og at vedkommende blir bedre identifisert. Det blir dermed lettere for skattemyndighetene å avdekke hvorvidt to aksjeeiere med forskjellig aksjonær-ID i realiteten er samme skatteobjekt.

9.3.Føring av elektronisk aksjeeierbok

Dersom den løsningen Brønnøysundregistrene utvikler for elektronisk aksjeeierbok blir obligatorisk, vil det trolig av noen selskap oppfattes som en belastning mer enn en forenkling. Det er imidlertid klart at alle aksjeselskap har plikt til å føre aksjeeierbok. Det er således i realiteten ikke en merbelastning for selskapet at de må føre aksjeeierboken elektronisk. Innføring av elektronisk aksjeeierbok kan bidra til at plikten til å føre aksjeeierbok oppfylles. Dette gjelder særlig ettersom aksjeeierboken vil være mer offentlig tilgjengelig når den ligger åpent på nett, sammenlignet med at aksjeeierboken oppbevares på selskapets forretningskontor. Videre vil det være mulig å føre elektronisk aksjeeierbok via sluttbrukersystem. Dette medfører at de aksjeselskapene som i dag bruker sluttbrukersystem for å føre elektronisk aksjeeierbok ikke vil ha noen ekstra belastninger ved elektronisk aksjeeierbok. Basert på anvendelsen av sluttbrukersystem for innrapportering til Aksjonærregisteret og Regnskapsregisteret, antar vi at opp mot 200 000 selskaper er knyttet opp til et sluttbrukersystem. De vil kunne forholde seg til sitt sluttbrukersystem på samme måte som i dag, forutsatt at sluttbrukersystemet tilbyr føring av aksjeeierbok.

Det at man innfører et krav om at aksjeeierboken skal føres elektronisk, medfører slik vi ser det ingen ny oppgaveplikt og øker ikke rapporteringsbyrden for aksjeselskapene. Plikten til å føre ligger der i dag, og det er i all hovedsak de samme opplysninger som skal legges inn i elektronisk aksjeeierbok.

9.4.Påminnelse fra Foretaksregisteret

Selskapet vil motta en melding i Altinn når det blir registrert endringer i selskapets kapital i Foretaksregisteret. Denne meldingen er en påminnelse om at selskapet må oppdatere den elektroniske aksjeeierboken. Videre vil det være en kontroll i aksjeeierboken slik at selskapet mottar et varsel dersom det ikke er samsvar mellom det totale antall aksjer i aksjeeierboken og det antallet aksjer som er registrert i Foretaksregisteret. Dette skal være et hjelpemiddel for selskapet i sin føring i aksjeeierbok.

Det er også en fordel at aksjeeierboken automatisk blir inaktiv dersom selskapet blir slettet fra Foretaksregisteret, endrer organisasjonsform (omdannes men beholder organisasjonsnummeret) og dersom selskapet velger å føre aksjene i et verdipapirregister. I disse tilfellene er det tilstrekkelig at endringen registreres i Foretaksregisteret. Selskapet behøver dermed ikke rapportere til Foretaksregisteret for deretter å oppdatere aksjeeierboken.

Aksjeeierboken vil fortsatt være tilgjengelig i Altinn etter at selskapet er slettet i Foretaksregisteret. Avviklingsstyret som er registrert i Foretaksregisteret vil automatisk få tilgang på den inaktive aksjeeierboken. Dette sørger for at avviklingsstyret kan oppfylle oppbevaringsplikten etter aksjeloven § 16-10. Dette er en forenkling for avviklingsstyret.

9.5. Meldinger fra selskapet til aksjeeiere

Aksjeloven har flere bestemmelser som oppstiller krav om at selskapet skal sende melding til aksjeeierne for å gi informasjon om aksjeeierboken. Dette gjelder for eksempel når en aksjeeier blir innført i aksjeeierboken, når en innføring i aksjeeierboken blir endret og når et aksjeerverv skal nektes.

Elektronisk aksjeeierbok vil i stor grad kunne forenkle selskapets arbeid med å informere aksjeeierne ettersom endringer i aksjeeierboken automatisk vil medføre at det sendes en melding fra Altinn til de som har en meldingsboks i Altinn. Dette omfatter alle juridiske og fysiske personer med fødselsnummer, D-nummer og organisasjonsnummer. I tillegg vil automatisk varsel sørge for at aksjeeierne får raskt svar på meldinger om eierskifte og pant som sendes elektronisk via Altinn.

Vi legger også opp til at panthaver skal få informasjon ved innføring i aksjeeierboken og dersom det skjer endringer i innføringen. Dette vil være en forenkling for panthaver. Videre vil det ikke være nødvendig for selskapet å skrive ut en erklæring om pantet når panthaver selv kan se innføringen via innsynstjenesten.

Utenlandske personer som identifiseres med aksjonær-ID må få melding utenom løsningen der loven krever det. Dette vil enkelt kunne løses ved at selskapet sender en utskrift av selskapets elektroniske aksjeeierbok.

9.6. Innsyn for enhver i elektronisk aksjeeierbok

Det vil være mye enklere for næringslivet, pressen og andre interessenter å få innsyn i aksjeeierboken til et selskap når den føres elektronisk.

Innsynstjenesten vil sørge for at det er mulig å se aksjeeierne i et selskap til enhver tid. Videre skal aksjeeierboken være oppdatert til enhver tid og opplysningene vil derfor være bedre enn aksjonær oppgaven som kun inneholder opplysninger om eiersammensetningen per 31.12.

Innsynstjenesten vil også ha økonomiske fordeler ettersom man etter dagens løsning må betale selskapet for deres utgifter ved å gjøre aksjeeierboken tilgjengelig. Innsyn via internett vil være en forenkling for den som ber om innsyn ettersom vedkommende slipper å møte opp på selskapets forretningskontor.

Selskapet behøver kun å legge til rette for innsyn for utenlandske personer som ikke har tilgang til Altinn. Dette kan løses med å skrive ut eller videresende den elektroniske aksjeeierboken i PDF-format. Dette vil kunne gjøres raskt og effektivt, og med færre kostnader sammenlignet med dagens løsning som krever «en utskrift som ikke må være eldre enn tre måneder», og at selskapet «innen en uke legger fram alfabetisk liste over endringer som har funnet sted etter at utskriften ble tatt».

Det vil også være lettere å få oversikt over selskapene som er registrert i VPS. Dersom det bestemmes at det skal være offentlig tilgjengelig vil man ha fullt innsyn i hvem som er aksjeeiere også i selskap som er registrert i et verdipapirregister. Selv om man ikke ønsker at en ved søk i elektronisk aksjeeierbok skal gis fullt innsyn i selskap som er registrert i et verdipapirregister kan det være en forenkling at søkeren uansett får informasjon om at selskapet er registrert i VPS.

9.7. Innsyn for offentlige myndigheter og andre aktører med begrunnet behov

Offentlige myndigheter og andre aktører som har et begrunnet behov for innsyn, for eksempel namsmann, bostyrer eller presse, kan få utvidet innsyn i aksjeeierbøkene. Dette vil være en forenkling både for det offentlige og for næringslivet for øvrig ettersom det i dag kan være vanskelig å få oversikt over hvorvidt en person eier aksjer og i hvilke aksjeselskaper.

For det offentlige ligger forenklingen i at man har tilgang på opplysninger som kan gjøre lovpålagt kontroll lettere. Videre får man enkelt tilgang på informasjon om en persons aksjeposter. Man vil dermed bruke mindre tid på kartlegging og "leting" etter eiendeler. Dette vil dessuten kunne gjøre det enklere å realisere krav.

9.8. Innsyn for aksjeeier

Aksjeeier vil få mulighet til å se en samlet oversikt over alle aksjer han eier, hvilke aksjer som er pantsatt og oversikt over aksjer han har eid. En samlet oversikt vil være en forenkling for aksjeeiere, særlig de som har mange aksjer og eierskifter.

9.9. Bedre aksjeeierinformasjon i markedet

Opplysninger om aksjeeiere skal fremgå av noteopplysningene til årsregnskapet. Kommersielle aktører henter informasjonen ut fra Regnskapsregisteret, bearbeider den og selger den videre, typisk til bankene. Dette er ressurskrevende, da det er en manuell jobb og forholdsvis store mengder data. I tillegg er dataene i mange tilfeller utdaterte, da de gjelder for foregående regnskapsår. Det kan ha vært store endringer siden regnskapet ble sendt inn.

Ved at aksjeeieropplysninger nå blir tilgjengelig som strukturerte data, vil det for det første redusere behovet for denne manuelle jobben. Det vil redusere arbeidsmengden som er nødvendig og dermed være ressursbesparende. Videre vil også kvaliteten bli bedre. Manuell bearbeiding av data øker risikoen for feil, typisk feiltasting. Tilgangen på strukturerte data vil gjøre at behovet for å bearbeide dataene blir mindre.

9.10. Lette kontroller knyttet til hvitvasking

Det fremgår av lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvitvaskingsloven) at de som er rapporteringspliktig etter loven skal foreta en kundekontroll og løpende oppfølging av kunder. Formålet er å forebygge og avdekke transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller med tilknytning til terrorhandlinger jf. § 1.

Hvitvaskingsloven § 7 første ledd nr. 3 fastsetter at kundekontrollen blant annet skal omfatte «bekreftelse av identiteten til reelle rettighetshavere på grunnlag av egnede tiltak». Reelle rettighetshavere er definert i hvitvaskingsloven § 2 nr. 3. Etter hvitvaskingsloven § 2 nr. 3 bokstav a er en fysisk person som direkte eller indirekte eier eller kontrollerer 25 % av eierandelene eller stemmene i et selskap alltid en reell rettighetshaver. Av lovens forarbeid fremgår at det vil være naturlig å innhente opplysninger om reelle rettighetshavere ved avtaleinngåelse. Departementet antar at det er praktisk å etterspørre relevante data fra kunden. Videre fremgår det at

aksjeeierbok/utskrift fra aksjeeierregisteret, selskapsavtale eller foreningsavtale normalt vil være tilstrekkelig.⁹

De rapporteringspliktiges arbeid med å identifisere reelle rettighetshavere som eier eller kontrollerer 25 % av eierandelene eller stemmene i et selskap kan forenkles ved elektronisk aksjeeierbok. Løsningen vil tilby informasjon om aksjeeiere og antall aksjer, og dermed hvem som eier 25 % av eierandelene i et selskap. Dersom det er et aksjeselskap vil det være mulig å foreta et nytt søk slik at man til slutt kan fastslå hvem som er den reelle rettighetshaver. På den måten kan man finne frem til forholdet mellom ulike aksjeselskap ved hjelp av flere søk i innsynstjenesten.

Dette vil være en stor forenkling for de rapporteringspliktige. De vil da slippe å ta kontakt med hvert enkelt selskap. Det er også nyttig for selskapene som slipper å legge til rette for innsyn.

I tillegg vil det forenkle kredittopplysningsbransjens behov for næringslivsinformasjon som grunnlag for å gi best mulig kreditt- og næringslivsinformasjon tilpasset næringslivets behov.

9.11. Melde utbytte til Foretaksregisteret

Aksjeeiere i et aksjeselskap kan motta utbytte. Det er generalforsamlingen som skal beslutte utdeling av utbytte eller gi styret fullmakt til å beslutte utdeling av utbytte jf. aksjeloven § 8-2.

Generalforsamlingen kan i tillegg beslutte utdeling av ekstraordinært utbytte etter aksjeloven § 8-3. Utdeling av utbytte har betydning for utfyllingen av aksjonæroppgaven.

Etter dagens regelverk skal fullmakt til styret om utdeling av utbytte meldes til Foretaksregisteret jf. aksjeloven § 8-2 andre ledd. Bruken av fullmakten og generalforsamlingens beslutning skal derimot ikke meldes til Foretaksregisteret.

Vi er av den oppfatning at det kan være en forenkling dersom alle beslutninger om utdeling av utbytte skal meldes til Foretaksregisteret og kunngjøres. Forenklingen består av at dersom et aksjeselskap ikke har registrert utdeling eller kapitalendringer i Foretaksregisteret er det ikke nødvendig at selskapet rapporterer til Skatteetaten.

Dette innebærer altså en ny oppgaveplikt for selskapene. Vi mener imidlertid at dette vil innebære en betydelig forenkling for en stor del av aksjeselskapene. Det er ca. 174 000 selskaper i 2013 som verken har kapitalendringer, utbytte eller andre endringer som skal rapporteres til skattemyndighetene. I tillegg mener vi at det er en forholdsvis liten byrde for selskapene å skulle rapportere utbytte til Foretaksregisteret. De har uansett avholdt generalforsamling og skrevet protokoll. Det vil kun være det å faktisk fylle ut skjema elektronisk via Altinn og sende inn til Foretaksregisteret som vil være merarbeid, sammenlignet med dagens løsning. Dette vil medføre at alle selskapene som ikke utbetaler utbytte og som ikke har endringer i aksjeeiersammensetningen eller i aksjekapitalen kan slippe å fylle ut og sende inn aksjonæroppgaven, forutsatt at de har levert aksjonæroppgave før.

Det vil være nødvendig å presisere ordlyden både i aksjeloven og Foretaksregisterloven dersom det skal være krav om å registrere utdeling av utbytte i Foretaksregisteret.

---

⁹ Ot.prp. nr. 3 (2008-2009) Om lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvitvaskingsloven) s. 69.

9.12. Årsregnskapets noter

Regnskapsloven § 7-26 andre ledd fastsetter at store aksjeselskap skal opplyse om selskapets 20 største aksjeeiere og deres eierandeler. I tillegg skal små aksjeselskaper oppgi de 10 største aksjeeierne og deres eierandeler, jf. § 7-42. Det må vurderes hvorvidt det er nødvendig å oppgi dette i årsregnskapets noter når aksjeeierboken blir elektronisk og dermed offentlig tilgjengelig. Det vil være en forenkling dersom det ikke er nødvendig å angi denne opplysningen i årsregnskapets noter.

Aksjeeierboken vil imidlertid ikke inneholde informasjon om hvorvidt aksjeeierne er nærstående mv. slik det fremgår av § 7-26 tredje ledd at skal anmerkes. Det må vurderes om det er behov for at denne informasjonen fortsatt skal fremgå av årsregnskapets noter.

9.13. Registrering av konsern i Enhetsregisteret

Enhetsregisterloven § 4 fjerde ledd jf. forskrift om registrering av juridiske personer m.m. i Enhetsregisteret kapittel 2 fastsetter at konsern skal registreres i Enhetsregisteret hvis enheten oppfyller forskriftens § 3.

Det bør vurderes hvorvidt registreringen av konsern for de aksjeselskapene som har elektronisk aksjeeierbok, der konsernet klart fremgår som følge av eierandel, kan forenkles ved at disse enhetene ikke sender inn melding om registrering til Enhetsregisteret. De opplysningene som skal fremgå av en slik melding jf. forskriftens § 4 vil i stor grad fremgå av elektronisk aksjeeierbok.

Det vil uansett være mulig for Enhetsregisteret og kontrollere registreringer om konsern opp mot elektronisk aksjeeierbok. Forskriften § 7 fastslår at registerfører kan innhente og undersøke opplysninger om konsern og foretaksgrupper hos andre enn enheten selv for å kontrollere konsern- og foretaksgruppeopplysningene i Enhetsregisteret.

10. Regelverk

I det følgende kapittel har vi vurdert hvilke regelverksendringer som er nødvendig når det blir obligatorisk å føre elektronisk aksjeeierbok i Altinn. Den elektroniske aksjeeierboken i Altinn skal være den autoritative kilden for aksjeeierboken til et selskap. Det innebærer at aksjeeierrettigheter som hovedregel ikke kan utøves før man er innført i den elektroniske aksjeeierboken.

Aksjeloven § 4-2

§ 4-2. Innføring i aksjeeierboken som vilkår for å utøve aksjeeierrettigheter

(1) Erververen av en aksje kan bare utøve de rettigheter som tilkommer en aksjeeier når ervervet er innført i aksjeeierboken, eller når ervervet er meldt og godtgjort uten at det hindres på grunn av omsetningsbegrensninger etter vedtektene eller loven. Dette gjelder likevel ikke retten til utbytte og andre utdelinger og retten til nye aksjer ved kapitalforhøyelse.

(2) Ved eierskifte kan avhenderen utøve rettigheter som aksjeeier hvis ikke disse har gått over på erververen.

Kommentar

Brønnøysundregistrene foreslår at det ikke skal være mulig å utøve de rettigheter som tilkommer en aksjeeier når «ervervet er meldt og godtgjort». Det er kun innføring i aksjeeierboken som er avgjørende. Vi mener at det må vurderes hvorvidt unntaket for utbytte og andre utdelinger kan

fjernes slik at en aksjeeier får alle aksjerettigheter først når han er innført i aksjeeierboken. Retten til nye aksjer ved kapitalforhøyelse mener vi også kun skal være når kapitalforhøyelsen er registrert i Foretaksregisteret og de nye aksjeeierne er innført i aksjeeierboken. Dette vil bidra til å sørge for at aksjeeierboken oppdateres. Dette medfører at skjæringstidspunktet i andre ledd skal være ved registrering i aksjeeierboken.

Aksjeloven § 4-5

§ 4-5. Krav til aksjeeierbok

(1) Når et aksjeselskap er stiftet, skal styret uten opphold sørge for at det opprettes en aksjeeierbok for selskapet. Aksjeeierboken skal føres på betryggende måte og kan føres elektronisk.

(2) I aksjeeierboken skal aksjeeierne innføres i alfabetisk orden med angivelse av navn eller foretaksnavn, fødselsdato eller organisasjonsnummer samt adresse.

(3) For hver aksjeeier skal det angis antall aksjer og nummer på aksjene. Har selskapet flere aksjeklasser, skal det angis hvilken klasse aksjene tilhører.

Kommentar

Aksjeloven § 4-5 første ledd andre punktum sier at «aksjeeierboken skal føres på betryggende måte og kan føres elektronisk». Ordlyden bør endres slik at det klart fremgår at det er obligatorisk å føre aksjeeierboken elektronisk via den løsningen Brønnøysundregistrene tilbyr.

Aksjeloven § 4-5 fastsetter at styret etter stiftelsen av et aksjeselskap uten opphold skal sørge for at det opprettes en aksjeeierbok. Det er nødvendig å tilpasse aksjeloven § 4-5 slik at det først er ved registreringen i Foretaksregisteret at styret har plikt til å føre elektronisk aksjeeierbok. Bakgrunnen for løsningen er redegjort nærmere for i kapittel 5.2.

Videre må det fremgå at styret er ansvarlig for å oppdatere elektronisk aksjeeierbok ved enhver endring i de registrerte opplysningene. Det kan også presiseres at selskapet er ansvarlig for eventuelle feil ved føringen av aksjeeierboken. Konflikter om føringen av aksjeeierboken må løses av domstolen. Brønnøysundregistrene tilbyr kun en elektronisk måte å føre aksjeeierboken på og vil ikke foreta saksbehandling i tilknytning til aksjeeierboken.

I den elektroniske løsningen skal aksjeeier innføres med fødselsnummer, D-nummer eller organisasjonsnummer, navn eller foretaksnavn samt adresse. Dersom en aksjeeier ikke har fødselsnummer, D-nummer eller organisasjonsnummer og er utenlandsk skal han identifiseres med aksjonær ID, fødselsdato eller eventuelt utenlandsk registreringsnummer, navn eller foretaksnavn, adresse og nasjonalitet. Ukjente aksjeeiere skal identifiseres med en aksjonær ID. Kravet til identifikasjon av aksjeeieren ved innføring må lovfestes.

Det er kun fødselsdatoen til aksjeeierne som vil bli offentlig tilgjengelig for enhver i innsynstjenesten. Dette må lovfestes. Det er ikke nødvendig at aksjeeierne innføres i alfabetisk orden da innsynstjenesten vil være sortert alfabetisk etter navn/foretaksnavn.

Aksjeloven § 4-5 tredje ledd fastslår at det for hver aksjeeier skal angis antall aksjer, nummer på aksjene og hvis det er aktuelt hvilken aksjeklasse aksjene tilhører. Brønnøysundregistrene foreslår å videreføre kravet om at antall aksjer og eventuelt aksjeklasse angis i aksjeeierboken. Kravet til

nummer på aksjene foreslås imidlertid fjernet. Brønnøysundregistrene mener at det ikke lenger er nødvendig med nummer på aksjene når aksjeeierboken skal føres elektronisk. Tidligere kunne man nummerere et aksjebrev. Det utstedes imidlertid ikke lenger aksjebrev og det anses derfor å ha mistet noe av sin betydning. Ved registrering i verdipapirregister er det ikke nummerering av aksjene.

Som nevnt i kapittel 5.2. ønsker Brønnøysundregistrene å gjenbruke opplysningene om aksjeeierne som innrapporteres til Skatteetaten når elektronisk aksjeeierbok driftsettes. Overføringen av data fra Skatteetaten til elektronisk aksjeeierbok er i utgangspunktet kun aktuelt ved ikraftsettelsen av elektronisk aksjeeierbok. Dette innebærer at det er ønskelig med en overgangsbestemmelse som kan fastsette at opplysninger som rapporteres til Skatteetaten om aksjeeierne kan bli brukt for å oppdatere elektronisk aksjeeierbok i Altinn.

Aksjeloven § 4-6

§ 4-6. Innsynsrett i aksjeeierboken

Aksjeeierboken skal være tilgjengelig for enhver. Kongen kan gi regler om innsynsrett etter første punktum, og kan bestemme at selskapet etter begjæring skal gi utskrift av aksjeeierboken mot en nærmere fastsatt godtgjørelse.

Kommentar:

Aksjeloven § 4-6 fastslår at aksjeeierboken skal være tilgjengelig for enhver. Brønnøysundregistrene foreslår at bestemmelsen videreføres slik at enhver kan få innsyn i aksjeeierboken til et selskap. Aksjeeierboken vil være tilgjengelig for enhver som har tilgang til Altinn

De som har mulighet til å logge inn i Altinn skal benytte seg av den innsynstjenesten for å spare ressurser og tid, og for å se de oppdaterte dataene. Det er kun utenlandske personer som har behov for å be selskapet om innsyn.

Det er trolig også et behov for å regulere hvorvidt det skal være forbud mot å sammenstille informasjonen i aksjeeierbøkene, for eksempel for å lage konsernstrukturer eller fastsette en aksjeeiers aksjer på tvers av selskap. Dette vil være mye enklere å få til når aksjeeierboken blir elektronisk.

I tillegg har vi sett at det kan være behov for å regulere innsyn for offentlige myndigheter og andre aktører som kan ha et begrunnet behov for å få innsyn i aksjeeierbøkene. Det må fastsettes hvorvidt de skal ha en utvidet innsynstjeneste. Herunder må det vurderes hvorvidt det skal være behovsprøvd eller om de skal ha direkte tilgang til databasen. Hvis det skal være behovsprøvd må det fastsettes hvem som er ansvarlig for å vurdere og gi slikt utvidet innsyn.

Aksjeloven § 4-7

§ 4-7. Eierskifte mv

(1) Når en ny eier har meldt og godtgjort sitt erverv av en aksje, plikter selskapet uten opphold å innføre den nye eieren i aksjeeierboken og angi dagen for innføringen. Dette gjelder ikke dersom ervervet hindres på grunn av bestemmelser som nevnt i § 4-15 annet og tredje ledd.

(2) Blir selskapet på annen måte kjent med at en aksje er overdratt, skal dette anmerkes i aksjeeierboken, så vidt mulig med opplysning om erververens navn og adresse.

(3) Selskapet skal oppbevare opplysninger om tidligere aksjeeiere i minst ti år.

Kommentar:

Selskapets plikt til å innføre nye aksjeeiere ved eierskifte må fortsatt fremgå av aksjeloven slik at det klart er en plikt å oppdatere aksjeeierboken.

Det er ikke nødvendig å angi dagen for innføringen ettersom det vil komme automatisk ved en elektronisk løsning jf. bestemmelsens første ledd.

Selskapet har i dag mulighet til å anmerke at en aksje er overdratt i aksjeeierboken etter aksjeloven § 4-7 andre ledd. Vi foreslår imidlertid at det er tilstrekkelig at det anmerkes på en aksjeeier at selskapet er blitt kjent med at en eller flere av hans aksjer er overdratt. Det er ikke nødvendig å skrive opplysning om erververs navn og adresse. Dette er en teknisk bedre løsning. Det bør være tilstrekkelig at en som er nysgjerrig på hvem som kanskje har ervervet aksjene kan kontakte aksjeeieren selv. Det bør være press på selskapet om å forsøke å raskt få avklart om det faktisk er et eierskifte.

Vi har vurdert hvorvidt selskapets regnskapsbøker kun skal oppbevares i 5 år. Se mer om dette i kommentarer til aksjeloven § 16-10. Dersom aksjeloven § 16-10 endres mener vi at det er nødvendig at også aksjeloven § 4-7 tredje ledd endres slik at opplysninger om tidligere aksjeeiere kun skal oppbevares like lenge som øvrige historiske opplysninger i aksjeeierboken. Dette gir større sammenheng i lovverket.

Aksjeloven § 4-8

§ 4-8. Pant i aksjer

(1) Aksjer kan pantsettes når annet ikke er fastsatt i vedtektene. Avtalen kan bestemme at utbytte skal utbetales til panthaveren uten de begrensninger som følger av § 8-3 annet ledd.

(2) Avtalepant i aksje får rettsvern ved at selskapet får melding om pantsettelsen. Panteloven § 1-4 gjelder ikke.

(3) Mottar selskapet melding om panterett i aksjer, skal meldingen uten opphold innføres i aksjeeierboken med angivelse av dagen for innføringen. Panthaverens navn og adresse, eller - for juridisk person - foretaksnavn, organisasjonsnummer og adresse skal angis. Når panthaveren ber om det, skal selskapet utstede erklæring om at panteretten er innført.

(4) Ved tvangssalg av aksjer påheftet panterett gjelder reglene om eierskifte i kapitlet her.

Kommentar:

Aksjeloven § 4-8 regulerer pant i aksjer. Konseptet til elektronisk aksjeeierbok åpner for at selskapet kan registrere pant i aksjer etter å ha fått melding om panteretten. I tillegg kan panthaver sende et elektronisk skjema via Altinn til selskapet. Dette skjemaet skal være elektronisk signert av panthaver. Les mer om dette i kapittel 5.3.4.

Vi mener det vil være hensiktsmessig at tidspunktet for når selskapet fikk melding om pantsettelsen innføres i den elektroniske aksjeeierboken ettersom det har betydning for rettsvernet jf. § 4-8 andre ledd.

Angivelse av dagen for innføringen er ikke nødvendig å legge til ettersom det vil komme automatisk i den elektroniske løsningen. For øvrig foreslås at beskrivelsen av elementene som skal innføres på panthaver endres slik at ordlyden er i samsvar med andre bestemmelser i aksjeloven, altså skal panthaverens navn eller foretaksnavn, organisasjonsnummer samt adresse angis.

Ettersom den elektroniske aksjeeierboken vil være offentlig tilgjengelig med innsyn i innført panterett mener vi at selskapets plikt til å utstede erklæring om at panteretten er innført etter bestilling fra panthaver kun skal være til utenlandsk panthaver som ikke har tilgang til Altinn. I de tilfeller må det være tilstrekkelig at selskapet skriver ut en utskrift av aksjeeierboken.

Aksjeloven § 4-10

§ 4-10. Aksjebevis

(1) Når en aksjeeier er innført i aksjeeierboken, skal selskapet gi aksjeeieren melding om dette.

(2) Meldingen skal dateres og angi det som er innført om aksjeeieren og hans eller hennes aksjeinnehav. Blir det som er innført endret, skal aksjeeieren ha melding om dette.

Kommentar:

Aksjeeiere som er registrert med fødselsnummer, D-nummer eller organisasjonsnummer vil få melding via Altinn ved innføring og endring i opplysninger om aksjeeieren i elektronisk aksjeeierbok. Meldingen vil kun informere om at det har skjedd en endring og så kan aksjeeieren selv sjekke aksjeeierboken for å se datoen og hva som er innført om aksjeeieren og aksjeinnehavet. Ettersom aksjeeierne i de tilfeller kan få se endringen elektronisk er det ikke nødvendig at disse opplysningene angis i selve meldingen til aksjeeierne.

Selskapet må fortsatt gi melding til aksjeeiere som ikke har tilgang til egen meldingsboks i Altinn, altså aksjeeiere registrert med aksjonær-ID. I de tilfeller må det være tilstrekkelig at det sendes en utskrift av aksjeeierboken. I tillegg må det sendes melding til de aksjeeierne som ikke godtar elektronisk kommunikasjon mellom selskapet og aksjeeier jf. aksjeloven § 18-5.

Blir det som er innført endret, skal aksjeeieren ha melding om dette. Tilsvarende som for melding etter innføring må man her vurdere om det er tilstrekkelig å kun vise til aksjeeierboken, eller om det er nødvendig å angi hva endringen er.

Alle aksjeeierne som kan logge inn i Altinn kan motta meldinger i sin meldingsboks automatisk ved innføring og endring. Dette er ressursbesparende for selskapet.

Aksjeloven § 4-11

§ 4-11. Overgang fra aksjeeierbok til aksjeeierregistrering i et verdipapirregister og omvendt

(1) Dersom et aksjeselskap har besluttet at selskapets aksjer skal registreres i et verdipapirregister, skal selskapet varsle om at den som aksjeeierboken angir som aksjeeier, vil bli registrert som eier for det antall aksjer aksjeeierboken viser, med mindre det godtgjøres at en annen er aksjeeier. Varselet skal angi tidspunktet for registreringen.

(2) Varselet etter første ledd skal senest to måneder før registreringen sendes alle som ifølge aksjeeierboken er aksjeeiere, og kunngjøres i Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon.

(3) Dersom et aksjeselskap har besluttet at selskapets aksjer ikke lenger skal være registrert i et verdipapirregister, skal selskapet varsle om at den som er angitt som aksjeeier i aksjeeierregisteret, vil bli innført i aksjeeierboken som eier for det antall aksjer aksjeeierregisteret viser, med mindre det godtgjøres at en annen er aksjeeier. Varselet skal angi tidspunktet for innføringen. Annet ledd gjelder tilsvarende. Rettigheter i en aksje som er registrert i et verdipapirregister, anses ved overgangen til aksjeeierboken som meldt til selskapet med den prioritert rettighetene har etter registreringen i verdipapirregisteret.

(4) Kongen kan gi forskrift om fremgangsmåten ved overgang fra aksjeeierbok til aksjeeierregister i et verdipapirregister og ved overgang fra aksjeeierregister i et verdipapirregister til aksjeeierbok.

Kommentar:

Slik det er redegjort for ovenfor i kapittel 5.4. må det være et samarbeid mellom Brønnøysundregistrene og VPS for å få til et samarbeid om overføring av data når et selskap velger å ikke ha aksjeeierbok men å registrere aksjene i verdipapirregisteret, og omvendt.

Brønnøysundregistrene skal ha mulighet til å overføre de gjeldende data som er registrert på en aksjeeierbok til VPS når et selskap har bestemt å ikke føre aksjene i aksjeeierbok men i et verdipapirregister. Samtidig skal Brønnøysundregistrene ha rett til å få de gjeldende data som er registrert om aksjeeierne i et selskap i VPS når et selskap velger å føre aksjeeierne i en aksjeeierbok. Dette må reguleres i lov eller forskrift.

Vi foreslår at det ikke skal være mulig å godtgjøre at en annen er aksjeeier. Selskapet kan endre hvem som er aksjeeier når overgangen er fullført. Siden elektronisk aksjeeierbok blir offentlig tilgjengelig vil det være lettere for aksjeeierne å til enhver tid ha oversikt over hvilke selskap de er registrert i. Videre vil manglende mulighet for godtgjørelse bidra til at selskapet får press på seg til å oppdatere aksjeeierboken til enhver tid. Dette medfører også at Brønnøysundregistrene og VPS kan overføre data direkte mellom hverandre når selskapet har bestemt at de skal ha en overgang. Det er fullt mulig for selskapet å endre opplysningene når overgangen er fullført. Varselet til aksjeeierne synes å være unødvendig når opplysningene som er registrert skal være oppdatert og offentlig tilgjengelig. I tillegg skal det kunngjøres i Brønnøysundregistrene dersom et selskap har overgang.

Historikken er selskapet selv ansvarlig for å ta vare på og det er derfor kun gjeldende data som vil bli overført. De historiske opplysningene i aksjeeierboken er tilgjengelig via Altinn selv om selskapet bestemmer seg for å føre aksjene i et verdipapirregister.

Aksjeloven § 4-13

§ 4-13. Legitimasjons- og rettsvernsregler ved eierskifte mv

(1) Når en aksje blir avhendet, får erververen ikke bedre rett i forhold til den som avhenderen utleder sin rett fra, enn avhenderen hadde, dersom ikke annet følger av særlige rettsregler.

(2) Blir en aksje avhendet til flere som alle er i god tro, går den retten foran som selskapet først får melding om.

(3) Blir en aksje avhendet, kan retten til aksjen bare gjøres gjeldende mot avhenderens kreditorer når selskapet har fått melding om avhendelsen fra erververen eller avhenderen.

(4) Det selskapsrettslige forholdet mellom selskapet og eieren eller erververen av en aksje bestemmes av vedtektene.

Kommentar

Selskapet kan få melding om eierskifte elektronisk via Altinn eller utenom Altinn. Dette er nærmere beskrevet i kapittel 5.3.4. Disse meldingene må likestilles når man skal vurdere hvem som har rett etter § 4-13 andre ledd ettersom utenlandske aksjeeiere ikke har mulighet til å bruke skjema om eierskifte i Altinn. Her er det selskapets ansvar å overholde bestemmelsen, og domstolens oppgave å eventuelt overprøve konflikter.

Brønnøysundregistrene foreslår at det er innføringen i aksjeeierboken som er avgjørende tidspunkt etter tredje ledd. Innføringen vil gi et klart skjæringspunkt som er offentlig tilgjengelig og det vil legge press på både avhender og erverver om at selskapet oppdaterer aksjeeierboken ved eierskifte. Kreditorerne kommer ikke dårligere ut ettersom de til enhver tid har en person å forholde seg til og tilgang til å se i aksjeeierboken når et erverv er innført og dermed skjæringspunktet.

Aksjeloven § 10-6

§ 10-6. Bevis for fortrinnsretten

(1) Enhver aksjeeier kan for hver aksje kreve å få utferdiget et bevis for fortrinnsretten med angivelse av hvor mange slike bevis som kreves for tegning av en ny aksje, dersom det ikke er bestemt at en kupong som er tilknyttet aksjebeviset, skal brukes ved utøvelse av aksjeeiernes fortrinnsrett.

(2) Et bevis som nevnt i første ledd skal inneholde selskapets navn og organisasjonsnummer og nummeret på aksjen som beviset er knyttet til. Er det når beviset utstedes, ulike aksjeklasser i selskapet, skal beviset angi hvilke særregler som gjelder for aksjene. Er aksjenes omsettelighet innskrenket ved vedtektsbestemmelse, skal aksjene kunne innløses uten aksjeeierens samtykke, eller er det knyttet særlige forpliktelser til aksjene utover plikten til å betale aksjeinnskuddet, skal dette tydelig angis på beviset. Beviset skal undertegnes av minst to styremedlemmer eller av den styret gir fullmakt. Navnetrekket kan gjengis mekanisk.

(3) Når bevis som nevnt i første ledd eller en kupong blir avhendet særskilt etter at det er truffet beslutning om kapitalforhøyelse, gjelder bestemmelsene i gjeldsbrevloven § 14, jf § 13, tilsvarende, hvis det ikke er tatt tydelig forbehold.

Kommentar:

Brønnøysundregistrene har foreslått at nummer på aksjene ikke skal være et krav i den elektroniske aksjeeierboken. Dette medfører at vi foreslår at nummer på aksjene fjernes fra aksjeloven § 10-6 andre ledd. Vi ser ikke grunnlag for å beholde nummeret på aksjen fordi det skal stå på et bevis for fortrinnsrett, siden aksjeeierboken vil bli lettere tilgjengelig når den er elektronisk. På dette grunnlag vil det ikke være nødvendig å angi nummeret på aksjen som beviset er knyttet til.

Aksjeloven § 10-11

§ 10-11. Rettigheter etter de nye aksjene

De nye aksjene gir rettigheter i selskapet fra registreringen av kapitalforhøyelsen, om ikke noe annet er fastsatt i generalforsamlingens beslutning. Retten til å møte på generalforsamlingen og andre rettigheter som enhver aksjeeier har, inntreer i alle tilfelle senest ved registreringen.

Kommentar:

Brønnøysundregistrene foreslår at skjæringstidspunktet for retten til å møte på generalforsamling og andre rettigheter som enhver aksjeeier har skal være ved innføring i aksjeeierboken, og at innføring i aksjeeierboken ikke kan skje før kapitalforhøyelsen er registrert i Foretaksregisteret. Dette vil presse selskapet til å oppdatere aksjeeierboken og være et klart skjæringstidspunkt å forholde seg til. Etter aksjeloven § 4-9 skal styret sørge for at aksjene innføres i aksjeeierboken fra det tidspunktet aksjene gir rettigheter i selskapet.

Dette vil få betydning for en rekke bestemmelser i aksjeloven som gir aksjeloven § 10-11 tilsvarende anvendelse. Se aksjeloven § 10-19, 11-7, § 13-4.

Aksjeloven § 16-10

§ 16-10. Endelig oppløsning

(1) Etter avsluttet utdeling fremlegges revidert oppgjør for generalforsamlingen. Når oppgjøret er godkjent, skal det meldes til Foretaksregisteret at selskapet er endelig oppløst.

(2) Bestemmelsene i §§ 17-3 til 17-5 gjelder også etter endelig oppløsning.

(3) Avviklingsstyret skal sørge for at selskapets oppbevaringspliktige regnskapsmateriale etter bokføringsloven § 13 og bøker oppbevares i minst ti år etter den endelige oppløsningen. Registrerte regnskapsopplysninger skal kunne gjengis som angitt i bokføringsloven § 6 i minst ti år etter den endelige oppløsningen.

Kommentar:

Når et aksjeselskap slettes skal avviklingsstyret sørge for at bøker oppbevares i minst ti år etter den endelige oppløsningen jf. aksjeloven § 16-10 tredje ledd. Dette omfatter også selskapets aksjeeierbok.

Etter bokføringsloven § 13 andre ledd skal regnskapsmateriale maksimalt oppbevares i 5 år.

Brønnøysundregistrene er av den oppfatning at det ikke er behov for å oppbevare aksjeeierboken i 10 år. Det vil være større samsvar mellom bestemmelsene om oppbevaring dersom det også etter aksjeloven § 16-10 er et krav om oppbevaring i fem år.

Dersom det besluttes at aksjeeierboken skal oppbevares i kun 5 år mener vi at det er nødvendig å samtidig endre plikten til å oppbevare opplysninger om tidligere aksjeeiere (eierskifte) tilsvarende jf. § 4-7 tredje ledd.

Aksjeloven § 18-5

§ 18-5. Bruk av elektronisk kommunikasjon mellom selskapet og aksjeeierne

(1) Hvis ikke noe annet følger av loven her, kan selskapet bruke elektronisk kommunikasjon når det skal gi meldinger, varsler, informasjon, dokumenter, underretninger og liknende etter denne loven til en aksjeeier, dersom aksjeeieren uttrykkelig har godtatt dette.

(2) Når en aksjeeier skal gi meldinger mv. etter denne loven til selskapet, kan han eller hun gjøre dette ved bruk av elektronisk kommunikasjon til den e-postadressen eller på den måten selskapet har angitt for dette formålet.

Kommentar:

Elektronisk aksjeeierbok åpner for elektronisk kommunikasjon mellom selskapet og aksjeeiere som har meldingsboks i Altinn. Denne kommunikasjonen vil skje automatisk og således innebære en forenkling for selskapets administrasjon.

Det er en stor økning i satsing på elektronisk kommunikasjon. E-forvaltningsforskriften § 8 fastslår at «et forvaltningsorgan kan benytte elektronisk kommunikasjon når det henvender seg til andre». Etter § 9 kan privatpersoner og enheter som ikke er registrert i Enhetsregisteret reservere seg mot elektronisk kommunikasjon. Det har vært en utvikling der man i dag må reservere seg mot elektronisk kommunikasjon, i stedet for å samtykke til den. Vi er av den oppfatning at dette kan innføres i aksjeloven for kommunikasjonen mellom aksjeeierne og selskapet. Antagelig skjer mesteparten av kommunikasjonen mellom selskapet og aksjeeierne allerede i dag elektronisk via e-post, SMS og lignende.

Vi foreslår derfor at bestemmelsens andre ledd endres slik at aksjeeieren uttrykkelig må ha reservert seg mot å motta elektronisk kommunikasjon.

Forskrifter om aksjebokens offentlighet i aksjeselskaper og kommandittaksjeselskaper

Forskrifter om aksjebokens offentlighet i aksjeselskaper og kommandittaksjeselskaper (FOR 1976-11-04-1) regulerer innsyn når man møter opp på selskapets kontor.

Hvis innsynstjenesten skal ligge i Altinn vil utenlandske juridiske og fysiske personer uten fødselsnummer/D-nummer og organisasjonsnummer ikke ha tilgang til opplysningene. Dette medfører at disse fortsatt vil ha behov for å kontakte selskapet å be om utskrift. Selskapet må ha plikt til å gi innsyn i aksjeeierboken til utenlandske personer som ikke har tilgang til Altinn. Det er mye enklere å håndtere enn etter dagens løsning ettersom selskapet til enhver tid skal ha en oppdatert elektronisk aksjeeierbok. Kravene om hvor gammel opplysningene skal være er derfor ikke aktuelt. Det foreslås at det i slike tilfeller er en plikt for selskapet til å uten opphold ta en utskrift av den elektroniske aksjeeierboken i Altinn. Dette sørger for at de utenlandske aksjeeierne har samme innsyn som de som har mulighet til innlogging i Altinn. De som har tilgang til Altinn behøver ikke kontakte selskapet men kan få innsyn i aksjeeierboken via innsynstjenesten i Altinn.

Hvorvidt selskapet ønsker å gi innsyn i historiske opplysninger og ta seg betalt for tjenesten, mener vi er opp til selskapet og behøver ikke lovreguleres.

Sammenstilling av data

Vi har redegjort for at det er ulike alternativ for hvordan opplysningene i elektronisk aksjeeierbok skal bli gjort tilgjengelig for enhver i kapittel 5.6.4.

Det er nødvendig å vurdere hvorvidt det skal være begrensninger på hvordan det skal være lov å sammenstille opplysningene i elektronisk aksjeeierbok. For eksempel må det vurderes om det skal være mulig å sammenstille dataene slik at det er mulig å finne alle aksjene en aksjeeier eier på tvers av selskap, eller filtrere dataene slik at det er mulig å finne alle aksjeeiere fra Brønnøysund eller alle aksjeeiere som eier over 25 % i et selskap mv.

Endring i aksjeeierboken som følge av domsresultat

I personvernutredningen som er vedlagt er det problematisert hvorvidt en administrator skal ha mulighet å gjøre endringer i aksjeeierboken til et selskap i særlige tilfeller. For eksempel hvis et styre nekter å fjerne en person som er innført som aksjeeier men som har solgt sin aksje slik at vedkommende ikke lenger skal fremgå av aksjeeierboken. Vi mener at en slik mulighet må være begrenset til de tilfeller der det foreligger et domsresultat, slik Foretaksregisterloven § 4-2 andre ledd fastslår. Bestemmelsen sier at en som har «ervert dom om forhold som er eller skulle ha vært meldt til foretaksregisteret», kan «forlange opplysningene i registeret endret i samsvar med domsresultatet».

11. Økonomiske og administrative konsekvenser

11.1. Generelt

Konseptet elektronisk aksjeeierbok innebærer ikke de store økonomiske og administrative konsekvenser, verken for det offentlige eller næringslivet.

Lovendringene som er foreslått innebærer heller ikke store endringer. For det meste er det snakk om å tilpasse regelverket til en elektronisk løsning, samt å fjerne krav som blir overflødige med en elektronisk løsning. Brønnøysundregistrene mener likevel at de regelendringene som er foreslått vil gi grunnlag for en effektiv og forenklingende løsning, både for næringslivet, det offentlige og for de som ønsker innsyn.

11.2. Økonomiske og administrative konsekvenser for Brønnøysundregistrene

I første omgang vil det knytte seg kostnader til utvikling av løsningen. Vi har estimert denne kostnaden til kr 26 905 153. Fordelt på de snart 270 000 aksjeselskapene som er registrert i Foretaksregisteret, utgjør det kr 100 per aksjeselskap. Dette inkluderer rene utviklingskostnader, innkjøp av ny maskinvare og programvare (inkludert lisenser, support og lignede), testing, informasjonsarbeid, dokumentasjon og opplæring av personellet som skal håndtere henvendelser fra brukerne, både selskap, aksjeeiere og de som ønsker innsyn.

Elektronisk aksjeeierbok i Altinn	Estimerte timeverk
Forberedelsesfasen	490
Kravspesifikasjon	1 200
Prosjektledelse	946
Arkitektur	240
Utvikling	8 709
Lovverk	140
Informasjon og kommunikasjonsarbeid	310
Kompetansebygging	373
Styringsgruppe	102
Intern brukermanual	70
Akseptansetest	600
Usikkerhetsfaktor på 25 %	3 295
Sum timeverk	16 475

Utviklingskostnader - timeverk	Antall	Timepris	Mva	
50 % eksterne konsulenter	8237,5	1300	25 %	13 385 938
50 % interne ressurser	8237,5	763		6 285 212,5
Sum i kroner				19 671 150
Utviklingskostnader - timeverk	Antall	Pris per stk	Mva	
Kjøp av eksterne tjenester			25 %	140 000
Reise- og møteutgifter				572 700
Sum i kroner				712 700
Hardware/Software (Lisenser, maskiner inkl. OS og support) for utvikling, test, akseptansetest og produksjonsmiljø	Antall	Pris per stk	Mva	
Sybase database server instans konfigurert for UTF-8 for ELMA DB	6	220 000	25 %	1 650 000
Applikasjonsserver - maskinvare	12	50 000	25 %	750 000
Konsulentbistand oppsett cluster	3	150 000	25 %	562 500
Diverse HW (LAN-porter, SAN-porter etc)	3	100 000	25 %	375 000
Lagringsplass	180	500	25 %	112 500
Sum i kroner				4 950 000
Totalsum i kroner:				25 333 150

Når man kommer over i en driftsfase vil det knytte seg utgifter til drift og vedlikehold. Vi anslår at det kan dreie seg om to årsverk knyttet til IT og to årsverk på fagsiden. Selv om Brønnøysundregistrene ikke skal ha noen saksbehandling knyttet til elektronisk aksjeeierbok, legger vi likevel til grunn at det vil komme en god del henvendelser vedrørende bruken. I og med at samtlige aksjeselskap blir berørt anslår vi at brukerstøtten på telefon må utvides med 2 årsverk. Til sammen utgjør dette 3 millioner kroner.

11.3. Økonomiske og administrative konsekvenser for næringslivet

Så langt vi kan se, innebærer ikke dette noen særlige økonomiske eller administrative konsekvenser for næringslivet. De har allerede en plikt til å føre aksjeeierbok. Den eneste forskjellen fra dagens situasjon, er at de må forholde seg til en felles måte å føre aksjeeierboken på, nemlig i den elektroniske løsningen. Dette kan innebære at det enkelte aksjeselskap må bruke noe tid på å lære seg den elektroniske løsningen. Målet er imidlertid å lage en så enkel og selvforklarende løsning, at denne tiden holdes på et minimum.

12. Framdriftsplan

På bakgrunn av estimatene og konseptvalget har vi vurdert det slik at selve utviklingen av konseptet elektronisk aksjeeierbok omtrent vil ta ett år. Dette inkluderer forberedelsesfasen, utviklingen og driftsettelse. Det er imidlertid kun mulig hvis prosjektet har tilgang til tilstrekkelige ressurser med nødvendig kompetanse, og at regelverket er avklart.

Ved utredningen av rapporten har vi ikke funnet behov for ny funksjonalitet i Altinn. Det tas imidlertid forbehold om at dersom det blir nødvendig vil utviklingen av konseptet ta betydelig lengre

tid. Ettersom vi ikke har funnet at det er behov for ny funksjonalitet i Altinn ved utarbeidelsen av rapporten er det verken estimert med eller beregnet tid til dette.

13. Mulighetsrommet

Når vi har utredet konsept for elektronisk aksjeeierbok har vi sett at det er flere mulige fremtidsutvidelser som følge av at man gjør elektronisk aksjeeierbok tilgjengelig for selskapet. Dette er utvidelser som først og fremst vil være en fordel for administreringen av selskapet. Vi har valgt å ikke innta disse punktene i konseptet for elektronisk aksjeeierbok fordi vi mener at det ikke er nødvendig for å oppnå formålet om å gjøre opplysninger om aksjeeiere offentlig tilgjengelig. Videre mener vi at dette trolig kan løses bedre teknisk i framtiden.

13.1. Elektronisk innkalling til generalforsamling

Etter aksjeloven § 5-10 skal styret innkalle alle aksjeeiere med kjent adresse til generalforsamling.

I framtiden kan det være mulig å sende en slik innkalling via Altinn. Dette vil være enkelt for styret som skal innkalle til generalforsamling ettersom det har en aksjeeierbok som fastslår hvem som har rett til å få innkallingen. Når dette gjøres elektronisk vil det være en forenkling for selskapet.

13.2. Forkjøpsrett

Aksjeloven fastsetter at alle aksjeeierne skal få beskjed når det er meldt eierskifte til selskapet. Når det blir mulig å kontakte alle aksjeeierne elektronisk via elektronisk aksjeeierbok kan denne meldingen sendes automatisk til alle aksjeeierne.

Aksjeeierne kan deretter utøve sin forkjøpsrett via den elektroniske løsningen ved å sende melding tilbake til selskapet. Dette er enkelt for styret som får samlet all kommunikasjon med aksjeeierne på en felles måte. Videre vil alle styremedlemmene ha tilgang til informasjonen.

13.3. Panterettsbegrensninger

Ved utarbeidelsen av rapporten har vi vurdert hvorvidt et selskap skal ha mulighet til å merke i løsningen hvorvidt aksjene kan pantsettes. For det første vil dette være nyttig for selskapet ettersom man da har mulighet til å hindre at skjema om pantsettelse sendes inn til selskaper som har begrensning på adgangen til å pantsette aksjer. Videre kan skjemaer om pant i selskap som kan pantsette aksjer automatisk innføres. Dette er tidsbesparende for pantsetter og panthaver. I tillegg er det effektivt for selskapet som slipper å innføre pantet i aksjeeierboken. For det tredje vil det være ressursbesparende for panthaver som i stedet for å be om selskapets vedtekter kun behøver å sjekke elektronisk aksjeeierbok som er offentlig tilgjengelig. På den andre siden er det ikke en opplysning som er registrert i Foretaksregisteret. Vedtektene som registreres i Foretaksregisteret er ikke i strukturert form og det er derfor heller ikke mulig å hente disse dataene. Dette innebærer at selskapet selv må oppdatere aksjeeierboken til enhver tid, i tillegg til å få registrert vedtektsendringene i Foretaksregisteret. Løsningen kan også få negative konsekvenser dersom selskapet ikke oppdaterer aksjeeierboken samtidig som vedtektene til selskapet endres. Dette kan medføre at generalforsamlingen har fastsatt at aksjene ikke kan pantsettes, samtidig som det sendes

inn skjema om pant som automatisk innføres. Konsekvensene av at selskapet ikke har oppdatert aksjeeierboken etter en vedtektsendring av generalforsamling må reguleres i aksjeloven.

Derimot ser vi at dette kan være mer løsbart i fremtiden dersom man får elektronisk generalforsamling og dermed kan oppdatere aksjeeierboken samtidig som man endrer vedtektene i generalforsamlingen. Når dette skjer automatisk og samtidig vil man redusere muligheten for feil. I tillegg er det en forutsetning at alle har mulighet til å sende inn skjema om panterett i Altinn.

13.4. Omsetningsbegrensninger

Brønnøysundregistrene har vurdert hvorvidt selskapet skal kunne markere i aksjeeierboken at aksjene ikke er fritt omsettelige. Dersom et selskap ikke har registrert i aksjeeierboken at de har omsetningsbegrensninger kan skjemaer om eierskifte automatisk innføres i aksjeeierboken. Vi har imidlertid sett at dette kan være forskjellsbehandling overfor utenlandske personer som ikke har mulighet til å signere skjemaet elektronisk og derfor er avhengig av å ta kontakt med selskapet. Det kan bli opprydningsarbeid for selskapet dersom de har mottatt melding om erverv utenom løsningen før eierskifte ble innført elektronisk ved bruk av skjema om eierskifte. Samtidig vil det være en forenkling for selskapet som slipper å godkjenne hver enkelt melding. I tillegg vil det være tidsbesparende for de som har mulighet til å bruke skjemaet. Tilsvarende som for panterettsbegrensninger mener vi at dette kan løses i framtiden hvis man får elektronisk generalforsamling.

13.5. Automatisk innføring av ny aksjeeier etter eierskifte

Brønnøysundregistrene har vurdert om et erverv som er meldt på skjema i Altinn om eierskifte automatisk skal innføres etter 2 måneder dersom meldingen ikke er behandlet jf. § 4-16 fjerde ledd. Vi har imidlertid også sett ulempen ved at det vil gi en fordel for de som har mulighet til å melde eierskifte elektronisk sammenlignet med utenlandske personer som ikke har tilgang til Altinn. Disse må vente til selskapet innfører de som aksjeeier, uavhengig av om 2 måneders fristen er oversittet. Samtidig vil disse ha rett til aksjen etter loven. Det er imidlertid problematisk at disse ikke vil fremgå av aksjeeierboken dersom selskapet ikke innfører dem innen fristen. Dette gjelder særlig ettersom det foreslås at det først er ved innføring i aksjeeierboken at aksjeeieren skal ha aksjerettigheter. Dersom det er ønskelig med en automatisk innføring når skjemaet benyttes bør det presiseres i regelverket. Det er også nødvendig å vurdere hvordan man skal løse at selskapet ikke innfører en aksjeeier etter to måneder dersom det er innføringen i aksjeeierboken som skal være avgjørende for aksjerettighetene.